

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

**YAPAY ZEKÂNIN KAZANIMLARINA YÖNELİK ATILACAK ADIMLARIN BELİRLENMESİ, BU ALANDA HUKUKİ
ALTYAPININ OLUŞTURULMASI VE YAPAY ZEKÂ KULLANIMININ BARINDIRDIĞI RİSKLERİN ÖNLENMESİNE İLİŞKİN
TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/235, 837, 1601, 1602, 1800, 1801)**

TUTANAK DERGİSİ

**13'üncü Toplantı
13 Mayıs 2025 Salı**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Fatih Dönmez'in, bugün Komisyonun son toplantısı olduğuna, Komisyonun çalışmalarına ve bugün Komisyon raporunda yer verilebilecek hususlarla ilgili görüşme yapılacağına ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Fatih Dönmez'in, Komisyon çalışmalarına ve toplantılarına katılan herkese teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

III.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Rapor Üzerinde Görüşmeler

1.- Komisyon üyelerinin raporda yer verilebilecek hususlara ilişkin görüş ve önerileri hakkında görüşme

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
YAPAY ZEKÂNIN KAZANIMLARINA YÖNELİK ATILACAK ADIMLARIN BELİRLENMESİ, BU ALANDA HUKUKİ
ALTYAPININ OLUŞTURULMASI VE YAPAY ZEKÂ KULLANIMININ BARINDIRDIĞI RİSKLERİN ÖNLENMESİNE İLİŞKİN
TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/235, 837, 1601, 1602, 1800, 1801)

-----0-----
13'üncü Toplantı
13 Mayıs 2025 Salı
-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Yapay Zekânın Kazanımlarına Yönelik Atılacak Adımların Belirlenmesi, Bu Alanda Hukukî Altyapının Oluşturulması ve Yapay Zekâ Kullanımının Barındırdığı Risklerin Önlenmesine İlişkin Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 15.28'de açıldı.

Komisyon Başkanı Fatih Dönmez,

Bugün Komisyonun son toplantısı olduğuna, Komisyonun çalışmalarına ve bugün Komisyon raporunda yer verilebilecek hususlarla ilgili görüşme yapılacağına,
Komisyon çalışmalarına, toplantılarına katılan herkese teşekkür ettiğine,
İlişkin açıklama yaptı.

Komisyon üyelerinin raporda yer verilebilecek hususlara ilişkin görüş ve önerileri hakkında görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 17.57'de toplantıya son verildi.

13 Mayıs 2025 Salı
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 15.28
BAŞKAN: Fatih DÖNMEZ (Eskişehir)
BAŞKAN VEKİLİ: Jülide SARİEROĞLU (Ankara)
SÖZCÜ: Büşra PAKER (İstanbul)
KÂTİP: Levent UYSAL (Mersin)
----- 0 -----

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, sayın katılımcılar, kıymetli basın mensupları; toplantımıza hoş geldiniz.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Yapay Zekânın Kazanımlarına Yönelik Atılacak Adımların Belirlenmesi, Bu Alanda Hukuki Altyapının Oluşturulması ve Yapay Zekâ Kullanımının Barındırdığı Risklerin Önlenmesine İlişkin Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonumuzun 13'üncü Toplantısını açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Fatih Dönmez'in, bugün Komisyonun son toplantısı olduğuna, Komisyonun çalışmalarına ve bugün Komisyon raporunda yer verilebilecek hususlarla ilgili görüşme yapılacağına ilişkin açıklaması

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Değerli Komisyon üyeleri, Yapay Zekâ Araştırma Komisyonumuzun son toplantısında sizlerle bir araya gelmekten büyük bir memnuniyet duyuyorum. Bugün dört aydır sürdürdüğümüz çalışmanın son aşamasındayız.

Sözlerimin başında, Komisyon çalışmalarımız hakkında kısaca bilgi vermek istiyorum. Bildiğiniz gibi, Komisyonumuz 14 Ocak 2025 tarihinde çalışmalarına başlamış ve yoğun bir süreci geride bırakmıştır. Komisyonun görev süresi yarın resmen sona erecektir. Bugünkü toplantımız bu sürecin hem değerlendirmesi hem de tamamlayıcısı niteliğinde olacaktır.

Çalışmalarına başladığı günden bu yana 12 toplantı, 3 çalışma ziyareti, bir de ulusal zirve gerçekleştiren Komisyonumuz, bünyesinde temsil edilen tüm siyasi partilerin katkı ve önerileri doğrultusunda çalışmalarını gerçekleştirmiş, davet edilen katılımcılar sayesinde çok yönlü ve dengeli bir bilgi ağı kurmayı başarmıştır. Kamu kurumlarımız, özel sektör temsilcileri, üniversitelerimizden çok kıymetli akademisyenler, teknoloji geliştiricileri ve sivil toplum kuruluşlarıyla derinlikli, detaylı bilgi alışverişinde bulunduk. Bu toplantılarda yalnızca teknik meseleler değil, aynı zamanda yapay zekânın toplumsal, hukuki ve etik boyutları da kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Bunun yanı sıra tarım, hukuk, eğitim, sağlık, ekonomi, iletişim, sanat, istihdam ve daha pek çok alanda yapay zekânın etkileri değerlendirilmiş, Türkiye'nin bu alandaki potansiyelini nasıl en iyi şekilde kullanabileceğine dair projeksiyonlar ortaya koyulmuştur. Komisyonumuzun çalışmalarında ve rapor yazımında katkı sağlamak üzere görevlendirdiğimiz değerli akademisyenlerimiz ve uzmanlarımızla birlikte rapor yazım çalışmalarımız devam etmektedir. Raporumuzda "yapay zekâ teknolojilerinin genel görünümü" "yapay zekânın kazanımları" "yapay zekânın riskleri" "yapay zekânın hukuki çerçevesi ve mevzuat" başlıklarının yanı sıra "sonuç" bölümünde geleceğe yönelik vizyonu da ele almak arzusundayız. Bu rapor, sadece mevcut durumun bir fotoğrafı değil, aynı zamanda Türkiye'nin yapay zekâ politikalarına yön verecek yol haritasının temeli olacaktır.

Bugün yapacağımız toplantıda, Komisyon üyelerimizin raporumuzda yer verilebilecek hususlara ilişkin görüş ve önerilerini alacağız. Üyelerimiz önerilerini toplantıda dile getirebilecekleri gibi, ayrıca, yazılı olarak da Komisyonumuza iletebilme imkânına sahiptirler. Her birinin katkıları bu raporun içeriği açısından büyük önem taşımaktadır. Bu süreçte her bir milletvekili arkadaşşıma, Komisyonumuzun uzmanlarına, raportörlerine gösterdikleri özverili çalışmaları ve katkıları için ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

III.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Rapor Üzerinde Görüşmeler

1.- Komisyon üyelerinin raporda yer verilebilecek hususlara ilişkin görüş ve önerileri hakkında görüşme ¹

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Değerli milletvekilleri, kıymetli katılımcılar; gündemimizdeki işlerin görüşülmesine başlıyoruz.

Basın mensuplarımıza teşekkür ediyorum. Komisyonumuzun bundan sonraki safhasında görsel basın mensuplarını dışarıya davet ediyoruz.

Değerlendirmelerimize ışık tutması açısından bir kronolojiyi de sizlerle paylaşmak isterim. 28 Ocakta ilk Komisyon toplantımızı yapmıştık. Çalışma takvimi ve davet edilecek kurum ve uzmanları belirledik biliyorsunuz. Ardından 3 Şubatta TÜBİTAK çalışma ziyaretini gerçekleştirdik. ULAKBİM Veri Merkezi ve Türkiye'nin en güçlü süper bilgisayarı ARF ACC'yi ziyaret ettik. Yine, TÜBİTAK'ın yapay zekâ stratejisi, insan kaynağı ve bilimsel destek faaliyetleri değerlendirildi. 4 Şubatta 2'nci Komisyon toplantımızda, Dijital Dönüşüm Ofisi temsilcilerini bilgilendirme amaçlı buraya davet ettik. Yapay zekânın stratejik etkileri, kullanım alanları ve uluslararası iş birlikleri görüşüldü. 11 Şubattaki toplantımızda, 3'üncü Komisyon toplantısında; Bilgi Teknolojileri Kurumu ve Kişisel Verileri Koruma Kurumu yetkilileri sunum yaptı. AZAD yazılımı, "deepfake" tehlikesi, veri güvenliği ve etik tavsiyeler gündeme alındı. 17 Şubattaki toplantımızı İstanbul'da gerçekleştirdik. İstanbul Teknik Üniversitesi ve Koç Üniversitesine

¹Komisyonun 3/2/2025 tarihli Ankara TÜBİTAK, 17/2/2025 tarihli İTÜ ve Koç Üniversitesi, 28/4/2025 tarihli TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi ile TOGG/Trutek Söğütözü Yerleşkesi Çalışma Ziyareti Toplantı Tutanakları bu Toplantı Tutanağına eklidir.

bir ziyaret yaptık. Üniversitelerimizin yapay zekâ alanındaki çalışmaları, müfredat katkısı ve veri merkezi uygulamalarını yerinde inceledik. 18 Şubatta 4'üncü Komisyon toplantımızda STK'leri dinledik burada. Yapay Zekâ Politikaları Derneği, TÜBİSAD, Açık Veri Derneğiyle ekosistem üzerine geniş bir değerlendirme toplantısı yaptık. Bir hafta sonra 25 Şubatta 5'inci Komisyon toplantısında tematik konulara geçtik, ilk tematik konumuz "sağlık" temasıydı. Sağlık Bakanlığı, üniversitelerimizden Şeref Sağıroğlu, HEAVY.AI firmasının temsilcilerini dinledik. Sağlıkta yapay zekâ uygulamaları ve mevzuatlarını hep birlikte tartıştık. 11 Mart 2025 tarihinde 6'ncı Komisyon toplantısında "etik" teması işlendi. Merve Hickok Hanımefendi bize Japonya Tokyo'dan, uzaktan katıldı. Melike Tanberk İngiltere'den katıldı. Profesör Doktor Ahmet Ulvi Türkbağ da burada bizimle birlikte oldu ve sunum yaptı ve yapay zekâda etik, toplumsal sorumluluk ve denetim ilkelerini ele aldık. 18 Marttaki 7'nci Komisyon toplantımızda "ekonomi ve dijital finans" konusunu işledik. Hazine ve Maliye Bakanlığımızı, yine, yurt dışından çok değerli bir insanımız Profesör Doktor Ufuk Akçığıt Beyefendiyi dinledik. İlker Kuruöz Beyefendi ve Mehmet Sinan Toktay katılım gösterdi. Makroekonomik etkiler ve dijital finansın geleceği hakkında değerlendirmelerde bulunduk. 25 Martta 8'inci Komisyon toplantımızın konusu eğitimdi, "eğitim" teması. Millî Eğitim Bakanlığımızı dinledik. SEBİT firmasını dinledik. Yine, üniversitelerimizden Profesör Doktor Veysel Bozkurt ve Aras Bozkurt Hocalarımızın sunumlarını dinledik. Bu toplantımızda eğitimde yapay zekâ uygulamaları, öğretmen-öğrenci eğitimi ilişkisi ve dijitalleşmeyi değerlendirdik. Yine, bir genç kardeşimiz, evladımız Bozüyük Fen Lisesinden Oğuz Kağan Olgun'un -yapay zekâda ödül almış bir öğrencimiz, gencimizdi- onun da burada önerilerini hep birlikte dinledik. 8 Nisan 2025 9'uncu Komisyon toplantımızın teması, konusu "hukuk" idi. Adalet Bakanlığını, Galatasaray Üniversitesinden Doktor Osman Gazi Güçlütürk'ü ve NewMind firmasından Avukat Ali Göksu ve ekibini dinledik. Yapay zekâ ve hukuk ilişkisi, yargılamada kullanımı ve meslek etkilerini ele aldık. 15 Nisandaki 10'uncu Komisyon toplantımızda özel sektörde bağımsız denetim ve müşavirlik firmaları - ki bunlar küresel çapta büyük firmalar- Deloitte, Ernst & Young, KPMG ve Price waterhouse Coopers firmalarının sunumlarını dinledik. Yapay zekâ girişimlerini, dünyadaki örneklerini, Türkiye'de nasıl uygulanabileceğine dair sunumlarını birlikte dinleme imkânı bulduk. 22 Nisandaki 11'inci Komisyon toplantımızda tarım ve istihdamı birlikte değerlendirdik. Tarım ve Orman Bakanlığımız, Devlet Su İşleri ve Orman Genel Müdürlüğüyle birlikte sunumlarını yaptılar. Yine aynı toplantımızda, Türkiye İstatistik Kurumunun ilgililerini dinledik. İstihdama etkileri açısından İŞKUR Genel Müdürümüz buradaydı. Üniversitelerimizden de akademisyen, Profesör Doktor Asım Egemen Yılmaz Hocamız konuştu. Tarımda ve istihdamda yapay zekânın kullanımı, yine, orman yangınlarıyla mücadele ve veri ekosistemini ele aldık. 28 Nisandaki toplantımızı Meclis dışında, bir yerinde inceleme ziyareti olarak gerçekleştirdik. TOBB ETÜ Üniversitesine gittik biliyorsunuz. Yine, hemen kampüsün yanında TOGG'un, yerli, elektrikli otomobil TOGG'un yapay zekâ destekli teknolojileri ve uygulamaları hakkında bilgi aldık. Ardından, TOBB ETÜ'de Türkiye'nin ilk kuantum bilgisayarını inceledik. Yine, TOBB ETÜ'de savunma sanayisinin önemli firmalarından Baykarın yapay zekâ destekli teknolojileri hakkında bilgi aldık. Son toplantımızı, bundan önceki, 12'nci Komisyon toplantımızı 30 Nisan 2025 tarihinde gerçekleştirdik. Konumuz teknik ve teknoloji değildi. Tekniğin ve teknolojinin sosyal alanlara, sanata, kültüre ve iletişime etkilerini hep birlikte dinleme imkânı bulduk. İletişim Başkanlığımızı, Anadolu Ajansını ve bir özel sektör firmasının temsilcisini dinledik. Yine, bu toplantıda sanat ve yapay zekâ ilişkisi üzerine Doktor Alp Doğu Eser Hocamızı dinleme imkânı bulduk. Yapay zekâ ile medya, dezenformasyonla mücadele, sanat üretimi, NFT ve etik sorunlarını hep birlikte tartıştık.

Gelelim geçtiğimiz haftaya. Geçtiğimiz hafta da olağanüstü bir katılımı... Ben bir kez daha başta üyelerimiz, milletvekillerimiz olmak üzere Meclis Başkanımıza, Cumhurbaşkanına Yardımcıma teşekkür ediyorum o zirvemize bize vermiş oldukları destekten dolayı. Hakikaten aşağı yukarı 370 kişilik bir sandalye ki o salonun maksimum alabileceği sayı o idi. Benim gördüğüm, ayakta da misafirlerimiz vardı ve beş panelde çok değerli üyelerimizin moderatörlüğünde burada dinleme fırsatı bulamadığımız çok değerli konuklarımızı orada dinlemiş olduk.

Özellikle ilk panelde siyasi partilerimizin temsilcilerinin yapay zekâyı bakışıyla ilgili geniş değerlendirmelerini de dinleme fırsatı bulduk. Oraya tabii Sevilay Hanım aslında katılma arzusundaydı, belki kendisi birazdan da ifade eder, uzun bir seyahatten döndüğü için yetişemedi ama onun dışında tüm siyasi partilerimizi dinleme imkânı bulduk. Benim gördüğüm, hani genellikle asgari müşterekler üzerinden bir değerlendirme yapılır ama o toplantıda asgari değil, azami müşterekler çok fazlaydı. O toplantı da biraz bize cesaret verdi. Umut ediyorum, inşallah, bu Komisyon çalışmasında da raporu yazarken ortak akılla ve azami müşterekte bir rapor olmasını arzu ediyorum çünkü toplantılar esnasında da milletvekillerimizin, gruplarımızın bakışında da bana aslında çok ciddi farklılıklar görmedim. Herkesin kazanımlar konusunda beklentileri var ama bunun yanı sıra risklerle ilgili de alınması gereken tedbirler var.

Şimdi, biraz da aslında bu toplantıyı yapmamızdaki amacımız da o. Tek tek tüm üyelerimize söz vereceğiz ve bu konudaki görüş ve önerilerini, raporda hangi hususlara dikkat edilmesi gerektiği konusundaki önerilerini dinlemiş olacağız. Bununla da sınırlı değil. Bugün burada, tabii, aramızda olmayan Komisyon üyelerimiz de var. Komisyonumuz resmen yarın itibarıyla bitiyor olsa da milletvekillerimiz yazılı olarak görüşlerini ayrıca Komisyonumuza da iletebilirler.

Ben tekrar hakikaten bu çok yoğun çalışma temposunda göstermiş olduğunuz katkılarınızdan dolayı hepinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Bazı vekillerimiz belki zaman zaman katılamadı çeşitli görevleri dolayısıyla, onları da anlayışla karşılıyoruz ama birçok vekilimiz toplantılarımıza katıldı. Ben şahsen kendi adıma şunu söyleyeyim: Teknolojinin içinden gelen birisi olarak da ilk günden beri bu teknolojiyi takip etmeme rağmen 14 Ocaktan öncesi ile bugün itibarıyla dört aylık bir mukayese yaptığımda meseleye bakış açım, sahip olduğum bilgiler çerçevesinde değişti, birçok malumat almış olduk. Ümit ediyorum, aynı şekilde sizlerin de görüşleri, bilgileri artmıştır diye düşünüyor ve değerlendiriyorum.

İzninizle, şimdi, tüm milletvekillerimize sırasıyla söz vermek arzusundayım. Raporla ilgili ve bugüne kadar yapılan çalışmalarla ilgili arkadaşlarımızın görüş ve önerilerini dinleyeceğiz.

Şimdi, ekrana arkadaşlarımız tek sayfalık bir slayt getirecekler. Raporda ana başlıkları bu şekilde belirlemeyi düşünüyoruz yani zaten genelde de konuyu işlerken de bu konularla ilişkili olmasını arzu ettik. Biraz da Meclis Genel Kurulumuzun bize vermiş olduğu görevde de kısaca özetlendiği gibi, yapay zekâ teknolojisinin genel görünümünü raporumuzda uzmanlarımız, raportörlerimizle birlikte işleyeceğiz. Yine, yapay zekânın insanımıza kazanımlarına ilişkin tabii ayrı bir bölüm olacak, bir kere insanlığa genelde bakacağız, kendi insanımıza ülkemiz açısından kazanımlarını değerlendireceğiz raporumuzun bu bölümünde.

Biraz önce de ifade ettiğim gibi, tabii, burada zaman zaman da risklerinden de bahsettik. Bu riskler nelerdir, nasıl tedbirler alınabilir, raporumuzda buna da değineceğiz. Hiç şüphesiz, tabii, Meclisimizin de bizden beklediği, kamuoyunun da bizden beklediği "Eğer bir hukuki altyapı ihtiyacı varsa..." demiştik. Bu hukuki çerçeve ve mevzuata ilişkindi, değerlendirmelerimiz burada yer alacak. Sonunda da tabii bir sonuç, öneriler kısmı olacak raporumuzda. Burada da tüm paydaşlara önerilerimizi sıralamış olacağız. Bu slayttaki şey bununla sınırlı değil, önerileriniz olursa değişiklikler de olabilir, ekleme, çıkarma da yapabiliriz ama hani konuşurken de görüş aldığınızda da bu çerçevede önerilerinizi sıralarsanız... Çünkü arkadaşlarımız zaten notlarını alıyor. Yine, tutanak hizmetlerindeki arkadaşlarımız da -bu arada onlara da çok teşekkür ediyoruz, hakikaten bizi hiç yalnız bırakmadılar- sizin ifadelerinizi notlara geçirmiş olacaklar.

Ben böyle bir girişten sonra sözü sizlere bırakıyorum. Herkese ayrı ayrı söz vereceğim. Sıralama...

LEVENT UYSAL (Mersin) - Hanımefendiler önden başlasın.

SEVİLAY ÇELENK (Diyarbakır) - Teşekkürler.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - "Hanımefendiler önden başlasın." diyorsunuz, peki.

Sevilay Hanım'dan başlıyoruz.

Buyurun.

SEVİLAY ÇELENK (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Bakan.

Değerli katılımcılar, böyle son on günde çok fazla yolculuk yaptım; dünyanın öbür ucuna gittim, bir de Türkiye'de de 5 şehir gezdim; bir ses kısıklığım var, umarım kısılmadan tamamларın.

G20'den aslında kısaca söz etmek isterim tabii. G20 ülkeleri bu sene Güney Afrika'da toplantılarını yapıyor biliyorsunuz, benim katıldığım da Avrupa Parlamenter Forumu'nun daveti üzerine katıldığım bir toplantıydı. 40 parlamenter vardı tüm dünyadan, Türkiye'den de ben de G20 ülkeleri adına davetli katılımcıydım, davetli parlamenter katılımcıydım. Aslında orada da iki yoğun gün süren bir toplantı ve bir sonuç deklarasyonu hazırladık. Sonuç deklarasyonunda da çekirdek çalışma grubunda olduğum için bayağı yoğun biçimde her yerden gelen verileri görme imkânım da oldu. Yapay zekânın nasıl her alanda... Oradaki, kadın sağlığı ve güvenliğini güçlendirmeye dönük bir toplantı ve bunun ulusal ekonomiler bakımından kazanımları; genel çerçevesi buydu bu sefer bizim katıldığımız Avrupa Parlamenter Forumu'nun bir tür şeyi diyelim, yan etkinlikler oluyor; bu, asli oturumlardan biriydi. Orada da görüyorsunuz büyük verileri işleme adına yapay zekânın nasıl gerçekten büyük kazanımları olduğunu ve en başından zaten desteklenmesi gereken bir teknoloji olduğunu. O toplantı nedeniyle buraya gelemedim. Gelseydim burada daha çok böyle partimizin yapay zekâ perspektifine dair bir katkı sunmayı düşünmüştüm.

Sayın Bakana gerçekten bu toplantıyı böyle bir nezaket çerçevesinde her hafta ve yoğun bir çalışmayla sürdürdüğü için teşekkür etmek isterim. Bizler açısından, belki bunda kendimize de bir eleştiri getirebiliriz ama hep başka başka komisyonlarda karşılaştığımız bir şey, önerdiğimiz isimler genellikle kabul görmediği için önermemeye başlıyoruz. Mesela -burada çok değerli katılımcıları dinledik ama- Türkiye'de bu alanda çok önemli isimlerden biri de Fusun Sarp Nebil'dir, sanırım onu davet edemedik ya da benim katılamadığım toplantılardan birinde geldi mi acaba dedim. İstanbul Teknik Üniversitesinden nükleer mühendislik alanındadır ve yapay zekâ konusunda çok değerli çalışmaları vardır, bilgi olsun diye söylemek isterim ya da işte, düşünce özgürlüğü, ifade özgürlüğü-yapay zekâ ilişkisi çok mühim bir konu. Bu konuda da İfade Özgürlüğü Derneğinden Yaman Akdeniz dinlenebilirdi fakat üniversitelerden, kurumlardan çok değerli katılımcıları dinledik.

Bu başlıklar elbette çoğaltılabilir ama esas olarak geniş kapsamlı bir değerlendirme imkânı veriyor. Bununla ilgili önerim de şu olabilirdi: Biz bu taslak ortaya çıktığında bu Komisyonunun emek veren üyeleri olarak bu taslağı görüp belki onun üzerinden de kısaca birkaç gün içinde görüşlerimizi iletebiliriz. Mesela, Güney Afrika'daki toplantıda günler önceden taslak herkese gelmişti. Biz son şeyi onun üzerinde çalışmıştık. Bu, çok kıymetli olurdu.

Bizim açımızdan yapay zekâ bugün artık toplum hayatından siyasete, bilimden tıba, havacılıktan akla gelebilecek her alanı çok etkileyen bir teknoloji ama bunun ötesinde bir dönüştürücü kapasite yani basitçe bir teknolojiye ibaret değil, dönüştürücü bir kapasite. Dönüşüm de her zaman kamu yararına işleyemeyebiliyor çünkü dünya ölçeğinde bu teknolojiler genellikle büyük şirketlerin elinde ve bu şirketler tarafından kendi çıkarları doğrultusunda manipüle edilebiliyor. Ayrıca, bir tarafta da otoriterleşen devlet yönelimleri de dijital ortamın demokratikleşmesine imkân tanımıyor. Onun için de bu hazırlanan raporumuzda belki "genel görünüm" altında bir niyet olarak bu vurguların çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu dönüştürücü kapasitenin, kamu yararına ve demokratik dijital toplum yararına bir vurgu içermesi gerekiyor ve burada demokratik değerler, etik değerler çok önemli. Burada da UNESCO'nun -2021'di sanırım- Yapay Zekâ Etiğine İlişkin Tavsiyesi var; o da çok yol gösterici, belki ona atıf yapılmasında yarar olabilir.

Hukuki çerçeve ve mevzuat konuları çok önemli ama bizim bu alanda değerlendirebileceğimiz yakın tarihli mevzuat değişiklikleri hep tedirginlik verici oldu. İşte, 2020 sosyal medya yasası, dezenformasyon yasası, gündeme gelip gelip çekilir gibi olan etki ajanı yasası; bütün bunlar da yapay zekâyla ilişkili ve parti olarak bizim buradaki vurgumuz, sosyal medyanın, dijital dünyanın ve yapay zekânın özgürlükleri kısıtlamaksızın güvenli çevrim içi ortam sunmaya odaklı olması yani temel ifade özgürlüğünü, medya özgürlüğünü, sosyal medya özgürlükleri alanını bir yandan koruyup bir yandan etik değerleri oturtmak, bir yandan da bu alanı daraltmamayı önlemek gibi bir vurgusu olmalı diye düşünüyorum.

Bunları aslında yazılı olarak da sunacağım ama aklımıza gelen bu alandaki iki büyük uluslararası skandal, belki, işte vurgulanması gereken birkaç konuyu da çok dikkate almayı getiriyor. Bir, Cambridge Analytica'nın Facebook'la anlaşarak yaklaşık 50 milyon kişinin verisini alması ve bu verileri siyasetçilere satmasıyla ilgili bir skandal yaşanmıştı, 2014 diye hatırlıyorum bunu, Kişisel verilerin korunması konusundaki ulusal politikanın da bu raporda vurgulanmasının çok önemli bir yeri var. Bir diğeri de yapay zekânın da toplumdaki işte nefret söylemini, ırkçı yönelimleri; bütün bunları sürdürme kapasitesi var yani yapay zekâ bir yandan çok mühim, burada bütün dinlediğimiz sunuşlarda biz bu kapasiteyi gördük ve aslında Türkiye'nin bu kapasitede de önemli bir iddiasının olduğunu gördük. Bu gurur verici bir şey ama bir yandan da her ülkede, her toplumda kendi karakterine uygun zaafırları da üretiyor.

Son şey olarak bu Compass skandalını söylemek isterim. Skandal demeyebiliriz belki, Amerika Birleşik Devletleri'nde yargıda kullanılmasıyla ilişkili; kişilerin 2'nci kez suç işlemeye yatkınlığı meselesi yapay zekâ çerçevesinde değerlendirildiğinde alınan sonuçtan anlaşıldı ki bu konudaki bütün zaafırları aslında hakikate uygun olmayan biçimde yeniden üretiyor. Mesela, o incelenen dönemde siyahlar daha az şiddete başvurduğu hâlde, 2'nci kez suç işlemeye yatkınlıkta siyahlar öne çıkarılıyor, işte, beyazlar daha düşük çıkıyor. Çünkü yapay zekâ aynı zamanda zaten mevcut verileri toplayarak işliyor ve o büyük veri bütün ön yargıları da içeriyor. Dolayısıyla buradaki insani denetim konusuna vurgumuz önemli.

5 kısa maddeyle özetleyeyim, sizlere de naçizane bir rapor şeklinde ulaştıracağım: Algoritmik şeffaflık çok önemli, bu yasal zorunluluk hâline gelmeli. Yapay zekâyı dayalı karar alma süreçlerinde insani denetimi muhakkak öncelikli olarak bir yerde pozisyonlandırmak gerekiyor. Tüm yurttaşların kişisel veri hakkını anayasal güvence altına almak gerekiyor. Etik denetim kurullarını oluşturmak çok önemli ve de tabii ki sık sık medya okuryazarlığı diyoruz ama bir de yapay zekâ okuryazarlığı eğitimi var; bunun da ortaöğretimden, işte, belki de daha okul eğitiminin ilk yıllarından itibaren eğitime dâhil edilmesi gerekiyor. Yapay zekâ okuryazarlığı hem gençlerin, çocukların güvenliği açısından hem de genel olarak toplumun sağlıklı bir yapay zekâ kullanma becerisine sahip olması açısından önemli.

Teşekkürler verdiğiniz söz hakkı için.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Sevilay Hanım, çok teşekkür ediyorum size katkılarınız için.

Evet, Sema Hanım'a veriyorum sözü.

SEMA SİLKİN ÜN (Denizli) - Biz de artık sonuna gelmişken Sayın Bakanımıza teşekkür edelim.

Gerçekten bir zirveyle taçlanmış olması çok manidar oldu. Belki ilk öneri de o zirve vesilesiyle Sayın Meclis Başkanından geldi. Bu Komisyonun kalıcı bir komisyona dönüşmesinin mutlaka raporumuzun öneriler kısmında yer alması gerekir çünkü artık dijital mecra dediğimiz mesele yapay zekânın bir alt kolu olarak konumlanıyor.

Şimdi, detaylı raporlar hepimiz vereceğiz ama burada dinlediğimiz sunumlarda hepimizin dikkatini çeken ve ortak önerimiz olacağına inandığım, bir defa, burada bir üst kurul eksikliği var; çok farklı kurumlar birbirinden bağımsız çalışmalar yürütüyorlar, bu biraz kaynak israfı anlamına da geliyor. Tabii, bizim önerimiz, bunun bir bakanlığa evrilmesi, belki ileride bu da olacak. Biz yine Komisyonumuzda buna bence yer verelim, biz söylemiş olalım Komisyon olarak, muhtemelen ileride bu bakanlık kurulmuş olacak ama ilk etapta, en azından o bakanlığın altlığını oluşturulabilmesi için bir üst kurula karar verilmesi ve hem üniversitelerin hem kamunun, hatta özel sektörün çalışmalarının buradan koordineli ilerlemesi uygun.

Gördüğümüz diğer mesele bütçe meselesi yani bu konuda eksikliğimiz, maalesef, tabii daha elzem ihtiyaçlar olduğu için belki şu an buraya kaynak ayrılması çok düşünülüyor ama bu da bizim bu işte çok gecikmemize neden oluyor.

Sunumlardan anladığımız, insan kaynağı konusunda iyi bir noktada olduğumuz ama biz hocalarla zaman zaman kendimiz de konuştuğumuzda insan kaynağımızın da tam ihtisaslaşma sağlayamadığı yani genel bir yapay zekâ bilgisinin olduğu ama çok ileri ihtisaslaşmaya varamadığı yönünde bir eleştiriler vardı. Bunu giderebilmek adına belki bunun bir akademisi oluşturulabilir; adına da Cahit Arf yapay zekâ akademisi dersek belki biz de yarım asır öncesinden bu konuda bir bilim insanımızın var olduğunu göstermiş oluruz.

Kamu kurumlarında özellikle gördüğümüz, bir yerli bulut ihtiyacımız var. Bunun bir ara sanki çalışması başlamıştı ama bu da yapay zekâ için bizim açımızdan önemli. Belki hani iş daha mikro çiplere geçmeden yani onun üretimi henüz şu anda ilerleyemediği için mikro çip öncesinde de bir yerli bulut çalışmasının hız kazanması gerekiyor.

Ben diğer önerilerimi de zamanla veririm, belki konuşmalar esnasında da devam eder ama yazılı olarak da zaten hazırlamıştık.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Çok teşekkür ediyorum Sayın Ün.

Sırayla devam edelim.

Hasan Bey, size söz veriyorum.

HASAN ÖZTÜRK (Bursa) - Teşekkür ederim Sayın Bakanım.

Gerçekten de tarihî bir sorumluluk içerisinde Komisyonumuzun ilk toplantısından bugüne kadar özveriyle, geniş katılımlı bir çalışma yapma gayretinin Başkanımızın önderliğinde olduğu kanaatindeyim ben de ama bu kadar kısa sürenin bu kadar önemli bir konuya yetmediğini, dolayısıyla bu Komisyonun -sizin de ifade ettiğiniz gibi- bugün hazırlayacağımız raporun belki yarının gerisinde kalacağı bir dijital dünyanın değişimi içerisindeyiz. Bu manada, bu Komisyonun sürekliliği anlamında bir çalışmanın da bence önerilmesi gerektiği kanaatindeyim.

Tabii, bir Dijital Mecralar Komisyonu var, ben de o Komisyonun üyesiyim aynı zamanda ama Dijital Mecralarda biraz daha dijitalleşen dünya, basın, medya, telif hakları ve iletişim konusuna odaklanmış vaziyetteyiz ama dijital ekonomi, yapay zekâ ve sektörel etkileşim ile kamusal sahiplenmeye ihtiyaç olduğu kanaatindeyim ben de. Vekilimin de ifade ettiği gibi, bunun belki ilk etapta etkileşim hâlinde olan belli bakanlıkların içine dâhil edildiği bir komisyon, belki sonrasında bir bakanlık seviyesinde bu dijital dünya, dijital ekonomi veya yapay zekâyı birleştiren bir üst kurula Türkiye olarak ihtiyacımız olduğu kanaatindeyim. Tabii, bunun için de her şeyden önce dünyaya baktığımızda, diğer ülkelere baktığımızda da ciddi anlamda buna kaynak ayırmamız lazım. Yani gelişen dünya, gelişen ekonomiler gibi AR-GE'ye, inovasyona dünyanın yönünü değiştirecek devlet olarak, ülke olarak bu konuda daha fazla kaynak ayırmamız gerekiyor. Bunun için de yani teknoloji geliştirme için fonlama veya bir banka gibi bir altyapı, finansmanı yüksek teknolojiye, yapay zekâ yatırımlarına kaymasını yani Türkiye'deki özel sektörün de buna ilgi duymasını artıracak, bu fonlamanın aynı zamanda geleneksel ekonomimizin de içerisinde olan, stratejik gördüğümüz önemli sektörleri de kapsayarak yapay zekâ ve dijital dönüşümle birlikte o sektörlerde de güçlü olmamızı ve kalıcı olmamızı kolaylaştıracak, aynı zamanda da o sektörlerle birlikte elde edeceğimiz yapay zekâ çözümlerini de diğer dünya ülkelerine sunabileceğimiz ve güçlü olabileceğimiz ürünler elde edeceğimizi de açıkçası düşünüyorum. Çünkü yazılım, sonuçta gerçekleşen ve gerçek dünyada sahip olduğumuz bilgi birikimini bu uygulamalara aktararak elde edebileceğimiz bir avantaj. Global ekonomide yani klasik ekonomide sahip olduğumuz sektörel avantajlarımızı da toparlamamıza yardımcı olacak ve orada da geride kalmamızı engelleyecek çünkü yapay zekânın en büyük kazanımı, şu anda en büyük amacı verimlilik ve verimlilik artışıyla maliyetleri aşağıya çekerek dünyada

önemli bir yer edinme çabası. Sadece ülkeler değil, artık hani baktık zaten genel anlamda, "Big Tech" dediğimiz büyük teknoloji firmalarının aslında bu işi domine ettiğini görüyoruz. Bu firmaların Türkiye'de sadece yapay zekâyı kullanan, ürünlerini burada pazarlayan olma seviyesinin ötesinde "Türkiye'de üretici olabilirler mi? Türkiye'de daha büyük yatırımlar yapılabilirler mi?" noktasında da siyasi kararlar alınması, onları buraya getirerek, onların sahip olduğu o "know-how", o bilgi birikimi, o firmalarda çalışacak Türk mühendisleriyle birlikte o deneyimin ve bilginin sahiplenilmesi anlamında, bir teknoloji transferi anlamında, ülke anlamında da bir siyasi karar almamız gerektiği kanaatindeyim. Çünkü bu bahsettiğimiz dijital dünyanın temel birikimi insan ve bugüne kadar sahip olunan birikmiş bilgi teknolojilerindeki "know-how" dolayısıyla bu konuda da bir şeyler düşünülmesi gerektiğini düşünüyorum.

"Start-up"ları destekleyecek fonlara, geri ödeme mekanizmalarına, kamu ve özel bankalarla birlikte oluşturulacak risk fonlarına öncülük eden bir üst yapıya da ihtiyaç var. Bu nasıl bir fon olur? Belki bir teknoloji yatırım bankası da oluşturulabilir diye düşünüyorum.

Türkiye'nin AR-GE desteği konusunda aslında yapılan sunumlarda kötü olmadığını yani miktar olarak önemli bir miktar olduğunu ancak projelerin doğru yönlendirilmesi, patentin ürüne dönüştürülmesi ve ekonomiye kazandırılması konusunda eksiklikler olduğunu hepimiz gördük. Dolayısıyla, burada daha güçlü bir denetim, daha hızlı bir karar destek sistemlerine ihtiyaç var; teşvik, destek, başvuru, onay, izleme süreçlerini hızlandırmaya ihtiyaç olduğunu düşünüyorum.

Tabii, yapay zekânın ana kaynağı veri, veri anlamında da Türkiye'nin ne kadar veri ürettiği ve ürettiği veriyi ne kadar paylaştığı konusunda da eksik olduğunu hepimiz gördük. Bu bağlamda da yani kişisel veriler ile Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü uyum çalışmalarını hızlandırarak Türkiye'nin de "genel veri" tanımını oluşturması lazım. Hangi veriler paylaşılabılır, kişisel verilerden oluşturulacak özet verilerin kamu kurumlarıyla, özel sektörle hangi şartlar altında paylaşılacağı, bu verinin işlenerek nasıl ekonomiye dönüştürüleceği konusunda bir genel veri tanımı ve veri paylaşımının hukuksal düzenlemelerine bir yol göstericiliği yapmamız gerekiyor.

Yapay zekâ ekosistemi de kesinlikle geliştirilmeli, bunun altında alt kümeler oluşturulmalı. Bu kümelerin içinde yani yapay zekânın alt kümelerinde işte tarım, sağlık, finansal teknolojiler, biyoteknoloji, tekstil, otomotiv yani bizim öncü olduğumuz alt kümelerin içerisinde üreticiler, tedarikçiler, girişimciler, araştırma üniversiteleri, kuluçka merkezleri, danışmanlık firmaları ve araştırma enstitüleri buna dâhil edilebilir. Tabii, bağımsız araştırma enstitülerinin de özellikle yapay zekâ ve dijital dünyayla ilgili sayısını artırmalıyız, artırmak için çaba sarf etmeliyiz diye düşünüyorum.

Yine, sonuçta dünyada bu işi domine eden özel sektör olduğu için genelde bir özel sektör vurgusu yapıyorum ama organize sanayi bölgeleri, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğiyle birlikte ekonomide yapay zekâ gereksinimleri ve neleri önceliklendirmemiz gerektiği konusunda da bir çalışma yapmamız lazım. Çünkü sonuçta çok boyutlu, çok bilinmeyenli bir konuda Türkiye'nin önceliklerini belirlemede hem Odalar ve Borsalar Birliğimizden hem de organize sanayi bölgelerimizden katkı almamız kanaatindeyim.

Akıllı şehirler, akıllı tarım için yapay zekâ; bunun için her şeyden önce ölçme ve değerlendirme yapmamız gerekiyor. Bu manada, bu tür uygulamaların "IoT" ürünleriyle uygulamalar üzerinden veri toplayacak ölçme değerlendirme ses sistemlerini inşa edebilmesi için güçlü bir iletişim altyapısına ihtiyacımız var. Bunun için hem geniş bant hem de düşük güç tüketen ama geniş ortamı kapsayacak bir iletişim altyapısı, işte buna örnek LoRa, LoRaWAN gibi altyapılarla ilgili de yavaş yavaş, hani nasıl GSM'le ilgili bir çalışma vardı... Bir taraftan da dediğim gibi düşük güç kullanan ama geniş alanı kapsayan iletişim altyapılarıyla ilgili de akıllı şehirlerimiz ve tarım için bu cihazların iletişim sağlayacağı altyapılarla ilgili çalışma yapmak gerektiğini düşünüyorum.

Eğitim konusunda, dijital okuryazarlık ve yapay zekâ okuryazarlığı konusunda kesinlikle Millî Eğitim müfredatının, temel eğitimin içerisinde bu konuda bir çalışma yapmalı ve bunu eklemeliyiz. Halkımızı da genel anlamda nasıl eğitebileceğimizle ilgili de bir yol haritası çıkarılmakta fayda olduğunu düşünüyorum.

Yapay zekâ ürünlerinin çıktılarının kesinlikle damgalanması konusunda Türkiye olarak biz de bir ürünün, bir çıktının bir yapay zekâ ürünü mü olduğunun bilinmesiyle ilgili çalışmaların içerisinde olmalıyız. Yapay zekânın sorumluluğu konusunda da verinin ne kadar sorumluluğu, uygulamanın ne kadar sorumluluğu, kullananın ne kadar sorumluluğu olduğu konusunda da mevzuatta... Tabii ki bu ürüne göre, yapılan işe göre değişecek zor bir konu, zor bir problem, zaten zirvemizde de cevabı bulunamayan sorulardan biri ama bu soru da önümüzde, hem de omuzlarımızda bir yük olarak durmalı diyorum.

Ben de başından sonuna katkı koyan tüm teknik arkadaşlara da, sizlere de, tüm milletvekillerine de teşekkür ediyorum. Devamı gelmesi gereken bir Komisyon olduğunu düşündüğünü ifade ederek tekrar hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Çok teşekkür ediyoruz Hasan Bey.

Şimdi söz talebi Utku Çakırözer'de.

Sayın Çakırözer, buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, sayın uzmanlar ve bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkanım, biz raporun taslağını görecek miyiz?

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Göreceğiz.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Ve sonra, o taslağı gördükten sonra yine bir oturum yapacak mıyız?

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Şimdi, aslında şöyle: Bugün resmen bitiyor ama gayriresmî olarak fırsat bulabilirsek olur.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Taslağı okuyup belki...

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Görüş almak için toplantı şeklinde de yapabiliriz ya da 2'li, 3'lü de olabilir, gruplar hâlinde de yapabiliriz, ona henüz karar vermedik. Biraz da daha doğrusu Meclisin bu konudaki usulü nedir... Resmî toplantı yapamıyoruz ama görüş alabiliyoruz. Fırsat bulursak yine gayriresmî kendi içimizde değerlendirebiliriz.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Anladım. Belki Sevilay Hanım'ın dediği gibi taslağı görüp bu toplantı öyle yapılsaydı daha verimli olabilirdi. Yani bu son toplantı, hani bir taslak üzerinden ama neticede...

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Tabii, rapor bir taraftan devam ettiği için...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Tabii, ben öncelikle size çok teşekkür ediyorum, Başkanlığınızda verimli bir çalışma oldu. Siz, Sayın Başkan Yardımcısı, Sözcü ve tüm üyelere tabii ki çok teşekkür ediyorum. Aynı şekilde, hem Meclisimizden özveriyle katkı sunan arkadaşlarımıza, uzman arkadaşlarımıza hem de diğer kamu kurumlarından yine deneyimleriyle, tecrübeleriyle, bilgileriyle, donanımlarıyla hem Komisyon çalışmalarına hem de ortaya çıkacak olan nihai rapora katkı sunan ve sunmakta olan tüm arkadaşlarımıza yürekten teşekkür ediyorum.

Ben de sizin ifade ettiğiniz gibi, başlangıçta bu konudaki bilgilerimle kıyasladığımda gerçekten bilgilendim. Doğru, evet, bazen kafamızda daha fazla soru işaretleri oldu ama bu da kötü bir şey değil, iyi bir şey aslında. Komisyon çalışmalarında siz de bizlere, tüm milletvekillerine sorularımız için olabildiğince zaman tanıdınız, bunun için ayrıca teşekkür ediyorum.

Belki usul anlamında eksiklik olarak aslında bir şeyler dile getirmiştik ama takdiriniz öyle oldu, şunu söylemiştim: "Belirlediğimiz ara başlıkları da yani bir sonraki, iki sonraki, üç sonraki toplantıların takvimini bizimle paylaşırsanız bizim önerilerimiz olabilir." diye ifade etmişim ama o çok öyle olmadı. Yani işte hukuk alanında, işte etik alanda her bir milletvekilinin farklı önerileri de olabilir ama takdirleriniz doğrultusunda gitti gündem. Bu noktada doğal olarak bazı eksiklikler oldu, mesela biz meslek odalarının, akademik odaların temsilcilerini dinleyemedik, onlar kendi aralarında tartışıyorlar, sizlere de geliyordu, bizlere de geliyorlar; yapay zekânın özellikle işte istihdam noktasında yaratacağı sıkıntıları, bunları bizlerle birer ikişer paylaşıyorlar ama burayla da paylaşabilirlerdi. Benzer şekilde, hukuk meselesinin tartışıldığı oturumda gönül isterdi ki Türkiye Barolar Birliğinin de bu konuda yaptığı ve yapmakta olduğu çalışmalar var, bunlar da Komisyon üyelerinin bilgisine sunulabilirdi. Bizleri illerimizde, mesela bazen bizi, sizi Eskişehir'de kurumlar çağırıyor, mesela bizim baromuz çağırırdı, onların da kaygıları var, avukatların da tahmin edersiniz ama şuna imkân verilebilir belki yine uygun görürseniz: Buraya gelip sunum yapamamış dahi olsa kamu kurumları ya da sivil toplum örgütleri ya da diğer kurum, kuruluşlar uygun görürlerse rapora konulmak üzere kaygılarını, önerilerini, eleştirilerini Komisyonumuzla paylaşabilirler diye düşünüyoruz.

Bizlerin başta verdiği isim, kurum vesaire önerilerinin bir bölümünün Komisyon tarafından değerlendirildiğini ve dinleme fırsatımız olduğunu görmekten memnun olduk. Bir bölümünü de bazen benzerlikler nedeniyle, bazen muhtemelen örtüştüğü için, o da takdirdir tabii, ona bir şey diyemiyorum...

Tabii ki taslak ortaya çıktığında da bazı fikirlerimizi paylaşacağız ama ben şöyle son dört aya böyle kabaca baktığımızda aklımda kalan birçok... Tabii ki yapılanlar var, yapanların ellerine sağlık diyoruz yani gerek TÜBİTAK'ın gerek kamunun, başta Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi olmak üzere, onunla sınırlı olmak üzere bu konuda bugüne kadar emek ortaya koyulmuş, ulusal programın ortaya çıkışındaki yapılan çalışmalar, hazırlıklar tabii ki önemli. Ancak en azından kendi gözlemim anlamında birçok hedeflenen şeyin de uzağındayız. Yani mesela ben bir soru sorduğumu hatırlıyorum, buradadır belki ilgili kurumun temsilcisi. İşte 2025'te ne kadardı, doğru mu hatırlıyorum? "50 bin yapay zekâ uzmanı" diye raporlardan gördüğümü hatırlıyorum eğer doğruysa, buradaysa yazanlar. Ben burada sordum aynı şeyi o raporu yazan kurumun temsilcisine, verdiği yanıt, tutanaklarda var, biliyorsunuz. "Yani bunu tespit etmenin imkânı yok zaten Sayın Vekilim." diye bir yanıt verdiler. Tespit etme imkânı yoksa o zaman böyle havalı şeyler koymayacağız, koyuyorsak "Şu kadar uyduk, şu kadar yolda." diyeceğiz ama hiç rakam söylemeden "Bunu tespit etmenin imkânı yoktur." dersiniz o zaman gerçeklerden yani kendi ulusal olarak, ülke olarak gerçeklerden uzak olduğumuz sonucu çıkar. O hedeflere ulaşılması ve yeni konulacak hedeflere ulaşılması tabii Türkiye olarak hepimizin ortak arzusudur.

Birkaç hususa dikkat çekmek istiyorum: Birincisi, hepimiz gelen kurum temsilcilerinde de gördük ki GPU eksikliğimiz önemli bir husus. Yani bu noktada TÜBİTAK'ın en güzel şeyini de süper bilgisayarı da gördük, etkilendik ama bu süper bilgisayarın aslında yetmediğini de gözlemledik. Gerek özel sektöre konuşmalarımızda ama ondan öte akademiyle konuşmalarımızda belki sizlerin de dikkatini çekmiştir; randevuyla süper bilgisayardan faydalanabildiklerini, istedikleri zaman bundan faydalanamadıklarını gördük. Demek ki bunun üzerine daha fazla kaynak ayırmamız lazım. Ne yapılacaksa ki zaten neler yapılacağını bilen isimler de şu anda salonda ya da dinlediğimiz isimler arasında, hepsi biliyorlar ama anlaşılıyor ki bu GPU meselesine de bizim kaynak ayırmamız gerekiyor net bir şekilde.

Yine, baktığımızda, üniversitelerde -ki benim dikkatimi çeken gittiğimiz yerlerdeki- çok iyi programlar hazırlandı, bir kere daha teşekkür ediyorum, İTÜ'yü, Koçu hatırlıyorum, maalesef deprem nedeniyle Sabancıya gidemedik ama gidip dinlediğimiz, konuştuğumuz ve bizim Eskişehir'de Sayın Başkanım sizinle 3 üniversitenin kadrolarıyla bir araya geldiğimiz toplantılarda dile getirilen hususlar önemliydi. Onlardan bir tanesi, böyle benim aklımda öne çıkıveren; doktorali, yetişmiş insanı tutma meselesine kafa yormamız gerekiyor. Yani sadece raporda değil, hayata geçirme noktasında da bu önemli. Yani şöyle bir eğilim gözlemlemekteyim Sayın Başkanım, değerli üyeler: "Her yerde yapay zekâ programları açalım." Yani böyle bir eğilim var akademiye. Ben bunu iki kere düşünmemiz gerektiğini düşünüyorum yani her yerde yapay zekâ programı açmaktan ziyade biz bilime katkı sunacak doktora programlarına daha fazla kaynak ayırmalıyız ve o doktora programlarında hem eğitim görme hem de oradan daha sonra ayrıldıktan sonra istihdam noktasında bizim bu yetişmiş kaynağımıza daha fazla maddi imkânı yaratacak programlar ya da istisnai pozisyonlar, programlar üzerinde kafa yormamız gerekiyor yani bu net bir şekilde benim gözlemlediğim şey, önemli.

Çok fazla yapay zekâ programı, evet, yapay zekâ okuryazarlığı önemli. Bunun millî eğitimde nerede olması lazım, hangi yaşta konulması lazım, evet ama ön lisans, lisans, işte her yerde yapay zekâ programı açmak... Yani bunun faydalarını, zararlarını düşünmemiz lazım. Yani bunu belki de uzmanlarıyla -dediğim gibi- zaten tartıştık yeterince ama rapora koyarken ya da raporun ötesinde, hayata geçirirken bu konunun iki kere düşünülmesi gerekiyor diye düşünüyorum. Bizim asıl odaklanmamız gereken uzmanlık yani artı değer üretecek olan uzmanları elimizde tutma meselesi, işte "Okuyan kaçıyor." eleştirilerini ya da dertlenmesini hepimizin aklımızda tutmamız gerektiği kanaatindeyim.

Bu enerji meselesi: Anladığım kadarıyla ne kadar GPU'ya yüklenirsek o kadar enerjinin üzerinde de düşünmemiz gerekiyor. Bu yapay zekâ meselesi aynı zamanda enerji konusunu da gündeme getirmekte.

Yine, veri, tabii olmazsa olmaz, işte, ilk günkü tartışmalarımızdan bu yana veri ve verinin anonimleştirilmesi konusunda bence genel bir kanaat oluştuğunu düşünüyorum Komisyonumuzda. Yani bu konuda kamunun çok da cimri davranmaması lazım.

Veri anonimleşmezse maalesef yapay zekâyı işletme noktasında kısır bir döngüde kalacağımızı hepimiz görmüş durumdayız. Anonimleşme konusu üzerine bence özel eğilmemiz gerekiyor. Bu konuda daha cömert gözükken kurumlar var, daha çekingen gözükken kurumlar var; burada bir ortaklaşmaya ihtiyaç var. Özel sektör, tabii, bunun tamamını istiyor farkındaysanız, akademi de öyle yani "Ne kadar veri olursa o kadar iyi." diyorlar. Evet, doğru, kişisel veriler önemli, korunması önemli ama yapay zekâ alanında bizim özellikle öne çıkabileceğimiz, Türkiye açısından önemli denilen sağlık gibi, tarım gibi yani datamızın bol olduğunu düşündüğümüz alanlarda önümüzün açılması için bu veri meselesinin biraz belki işte karar vericiler tarafından kamu kurumlarının teşvik edilmesi, desteklenmesi, cesaretlendirilmesi gerekiyor. Bu yapılırken de işte hangi, ne zaman, neyi tartışsak tartışalım yani bence artık kim yapay zekâyı tartışıyor karar vericilerde, Türkiye'de -Cumhurbaşkanlığı olabilir, TÜBİTAK olabilir- belki de kurulmasını önereceğimiz yeni bir yapıya da ihtiyaç olduğu anlaşılıyor çünkü benim görebildiğim kadarıyla -çok da iç tartışmalarına vâkıf değilim ama- bu Siber Güvenlik Kurumu oluşturulduktan sonra sanki Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisinde bir "Biz ne yapacağız şimdi?" havası var, sanki orası da bunu üstlenemeyecek, belki bir yeni yapıya ihtiyaç olduğu düşüncesindeyim ama bu yapı bir hantal bürokrasi değil, etkin çalışacak bir yapı olması lazım eğer yapılacaksa ya da mevcut yapılardan birinin etkinleştirilmesi, güçlendirilmesi gerekiyor.

Benim anladığım, gördüğüm, yapay zekâda, işte bizimle paylaşılan istatistiklere baktığımızda -gelen uzmanlar sağ olsunlar, hepsi alanlarında etkin, yetkin isimlerdi- Türkiye kötü durumda değil, en kötü durumda hiç değil ama bu rekabetin de gerisinde kalmamak için süratle bazı atılımların yapılması lazım. Tabii, burada baktığınızda da hep kamu başı çekmek durumunda. Özel sektör, evet, çok istekli gözüküyor ama o istek kadar ortaya şey koymadığını da ben kendi adıma gözlemledim yani gerek maddi kaynağı gerekse gerekli AR-GE anlamında yeterli kaynağı koymadığını görüyoruz. Kamunun bu noktada yönlendirici, teşvik edici olması lazım. Orada da dediğim gibi, etkin çalışan bir yapıya ihtiyaç gözüküyor.

Bu noktada ben Meclisimizin bu görev süresi sona eren Yapay Zekâ Komisyonuna benzer bir komisyona ihtiyacı olduğunu düşünüyorum. Yani işte bir Dijital Mecralar Komisyonu var ama bu aslında bunu karşılamıyor. Yani ikisi birleştirilip yeni bir komisyon mu olur, yoksa yapay zekâyı öne alan ya da adı bilimsel -ne diyelim- yani bilimsel teknolojiler mi olması lazım, birlikte de tartışabiliriz ya da Meclis tartışır bu konuyu ama böyle bir kalıcı komisyona ihtiyaç olduğu düşüncesindeyim çünkü sanayi, bilim, teknoloji vesaire olan komisyon da bunu karşılamaz çünkü oranın da çok fazla... O komisyonun da baktığınızda adı bile üç dört satır sürüyor. Böyle bir ihtiyaç olduğunu hissediyorum.

Az önce söyledim, bu etkin çalışacak her neyse -yarım kaldı, özür dilerim- kurum, kamu kurumu, akademi ve diğer, her yerde mutlaka etik tartışma birlikte olmalı yani etiği ayrı yapmamalıyız. Yani biz sağlıklı tartışırken yanında etik olmak zorunda, yani onun etik komisyonu, uygulamadaki etik tartışmacısı; işte hukukta konuşuyorsak Adalet Bakanlığında; evet, eğitimde... İşte bu tüm tartıştığımız başlıklar var ya, hafta hafta tartıştığımız, bu işin vazgeçilmezi sorumluluk noktasında. Hele hele insan hayatını etkileyen işte -konuştuk- sağlık gibi alanlarda yani bire bir insan hayatını etkileyen alanlarda vazgeçilmezi. Belki de bizler ya da işte kim Türkiye'de bundan sonra bu sürecin karar vericisi noktasındaysa ve uygulayıcısı noktasındaysa mutlaka işte bir bilim insanının yanında bir hukukçunun, bir yapay zekâ etiğini bilen çalışanın -ismi hukukçu olur, etik olur- birlikte olması lazım. Mevzuat çalışması yapılırken de bunun bence el ele yürümesi lazım. Yani biz önceyi mevzuatı yapalım, sonra hukukçu baksın; o, etik olmuyor, olmamalı. Bence baştan aşağı bunun birlikte yürümesi lazım.

Yine bir başka dikkat çekmek istediğim husus, Sayın Başkanım, gördüğüm kadarıyla şeyin arasına sıkışmış gözüküyoruz ya da ABD'nin, Çin'in başını çektiği az regülasyoncularla Avrupa Birliğinin başını çektiği "Her şeyi planlayalım önce, ondan sonra uygulamaya geçsin, daha fazla regülasyon." diyen iki ayrı akımın, ekolün arasında gözüküyoruz ve dinlediğimizde -yani ilk başta ben Komisyona geldiğimizde- daha fazla regülasyoncu diye düşünürken, özel sektörü dinlediğimde, özel sektöre bakmadan önce akademiye dinlediğimde, bilimi dinlediğimde onlar da hızlı davranmamız gerektiği hususunda bizi uyardılar. Bu uyarıların kıymetli olduğunu düşünüyorum. O yüzden yani evet, hepimizin -hani şey bütün gelenler de öyleydi, biz de öyle, evet, AB'nin bu tüzüğü var, işte bunu alalım ama- işlerin yavaşlayacağı noktasındaki uyarılara çok dikkat etmemiz gerekiyor. O yüzden, Sayın Başkanım, belki de yasal mevzuat noktasında çalışma yapan arkadaşlara -ki onların da yine bu salonda olan arkadaşlarımız olacağını tahmin ediyorum- biraz bence esneklik tanımamız gerektiğini düşünüyorum. Yani o esnekliğin ölçüsünü de bence yine özel sektörün, kamunun uygulayıcı kurumlarının ve bilimin yani akademinin, aslında Komisyonumuzda hep görüşlerini aldığımız paydaşların biraz belirlemesi gerektiğini düşünüyorum çünkü sınırsız, hani hiç regülasyon olmadığında -kişisel veriler- etik tartışmalar oluyor ama tamamen her şeyi baştan aşağı denetim altına alalım dediğimizde de bu aslında eşyanın tabiatına da aykırı bir nokta oluyor çünkü bizden önce gidiyor yapay zekânın hızı. O anlamda onu önemseydiğimi ifade etmek istiyorum.

Evet, yapay zekâ demokratik olmalı, insani olmalı, bunları nasıl sağlayacağımız noktasında dünyadaki tartışmaları bundan sonra takip etmeye devam edeceğiz. Bu dört aylık süreç, bizi en azından, bulunduğumuz noktada, şu anda baktığımızda tartışmaları görece bir seviyeye getirdi. Sağ olsun, tüm bize katkı sağlayan kurumlara, uzmanlara teşekkür ediyorum ama bu süreklilik arz eden bir şey. Yani yarın Komisyon bitecek ama yapay zekâ transformasyonu, devrimi devam ediyor. Hepimizin bundan sonra bireysel sorumluluğunda olacak buna ayak uydurmak ama Türkiye Cumhuriyeti olarak baktığımızda, işte bu kurumlar, belki kurulacak yeni yapı, mevcut yapılar, onların sorumluluğu devam ediyor. Umarım, Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak bunun süreklilik arz eden bir mesele olduğuna, Komisyonun raporunu Genel Kurulda tartışırken belki buna ilişkin öneriler noktasında Meclisimizde kamuoyunu aydınlatma, Meclisimizin dikkatini çekme fırsatımız olur.

Benim önümdeki notlardan şimdi, şu anda aklıma gelen bu ama taslak tabii ki hepimiz için üzerinde tartışacağımız bir yol haritası olacak. Belki tekrar bir toplantı yapabilirsek -adı resmî olmasa bile, gayriresmî de olsa- komisyon salonunda toplanıp gayriresmî de konuşabiliriz yine. Belki o da kıymetli olur.

Türkçe dil modeli meselesi; ben o konunun hâlâ -yine taslakta da tartışılacak- olumlu yanları da olduğunu düşünüyorum ama bir taraftan da acaba hani bizi belli bir şeyle mi sınırlayacak diye de düşünmeden edemiyorum. Sormaya da çalıştık her gelene. Evet, bir Türkçe dil modeli olduğunda iyi olacak ama tüm baktığınızda o bilmem kaç teralar, vesaire yani dilimin ermediği,

aklının ermediği büyüklükte veri ise... Yani ana dil İngilizce olarak bir alan var, hani biz kendimizi ondan sınırlamalı mıyız Türkçe dil modeliyle? Burada yine ben uzmanların tabii tavsiyelerine kulak vermenin esas olacağını düşünüyorum.

Ben, tekrar hem size Sayın Başkan, Başkan Yardımcımıza, sözcümüze, tüm Komisyon üyelerimize ve gerek Meclisimizden gerek diğer kamu kurumlarından gelerek mesaisini buraya ayıran, emeğini buraya ayıran, bugüne kadar da bu alanda emek harcamış olan uzmanlarımızı teşekkür ediyorum. Bu Komisyonun çalışmasını, yazacağı raporun ve daha sonrasında kamuoyuyla paylaşacağımız görüşlerin ve Meclis Genel Kurulundaki tartışmaların, inşallah, bu alanda bizi, ülkemizi arzu ettiğimiz şekilde daha da ileriye götüreceği; halkımızın, milletimizin ve gelecek kuşakların yararına sonuçlar oluşturacağına olan inancım ve umudumla çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Ben teşekkür ediyorum Utku Bey.

Utku Bey'in çok değerli katkıları oldu süreç boyunca, sevgili hemşehrime teşekkür ediyorum hakikaten.

Yani birçok kişiyi dinlemek arzusundaydık; işte bazılarını konu benzerlikleri dolayısıyla alamadık, bazılarını vakit yetmedi. Ama şunu söyleyeyim: O kurumlardan biz yazılı görüşleri istedik Utku Bey. Yani Bilgisayar Mühendisleri Odası başta olmak üzere Barolar Birliği gibi, onların yazılı görüşleri gelecek. Bu arada, bugün bir anket hazırladık, onu size söylemeyi unuttum, tüm kamu kurumlarına anketi cevaplamaları için göndereceğiz, işte mevzuat ihtiyacı varsa onu öğreneceğiz. Riskler, kendilerine göre risk değerlendirmesi nasıl, kurumlarının bu konudaki kapasiteleri nasıl ve gelişim süreçlerini öğrenmeye dönük bir anket formumuzu kendilerine göndereceğiz.

Bu arada, kamu kurumlarının yanı sıra sendikalardan, TOBB -Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği- TMMOB -Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği- Barolar Birliği gibi birçok kesimi etkileyen, bünyesinde bulunduran kurumlarımızdan da aynı şekilde görüş ve önerilerini alacağız.

Şimdi sırasıyla devam ediyorum.

Gizem Özcan, buyurun.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, çok değerli katılımcılar, bürokratlar; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle teşekkür ediyorum. Pek çok sunumu aldık, burada güzel bir toplantı gerçekleştirdik. Biraz önce Utku Vekilim ifade etti, öncelikle tabii ki hem mevzuat anlamında -ben hukukçu olarak da daha önce Bakanlığın yapmış olduğu sunumda da dile getirmiştım- oradaki hassasiyetlere özellikle dikkat ederek gerçekten, çünkü uluslararası anlamda bir ortak çatı olmadığı için... Hukuki olarak ülkede neden olabileceği etkiler ve sonuçlar bakımından iyi analiz edilmesi gereken ve hukuki altyapısının da tabii ki sadece o kısma bağlı kalmadan ama bu çerçevenin de belirlendiği bir zemine oturtulması gerektiğinin kıymetli olduğunu düşünüyorum. Yine, pek çok alanda, sağlıkta, hukukta, hayatın içinde artık yapay zekânın kullanılması kaçınılmaz bir hâl almış durumda. Buna bağlı olarak da bugün ortaya çıkan aksaklıkların giderilmesi bakımından yapay zekânın geliştirilerek kullanılması çok önemli. Tabii, burada bir kamu politikası tabii ki özel sektörle birlikte ilintili gidecek bir yapıda ve biz de bu anlamda farklı kişilerden burada görüşler aldık, kıymetli önerilerini dinledik ancak bir kamucu anlayışın da perspektifiyle bütün bunlara bakılarak yine bir zemine oturtulmasının kıymetli olduğunu düşünüyorum.

En nihayetinde, çıkacak rapor sonrasında, bizler de yine şifahen bu konuda çıkacak rapor doğrultusunda artıları eksileri tekrar ekleyerek sizlerle istişarede bulunuruz.

Ben, katkı sunan, burada sunum yapan herkese çok teşekkür ediyorum.

Çalışmanın faydalı olması dileğiyle hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Teşekkür ediyorum Gizem Hanım.

Sırasıyla devam ediyoruz.

Hazırlığınız var mıydı Zülküf Bey, size hemen mi söz verelim mi, yoksa turdan sonra mı verelim?

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Başkanım, aslında hem haksızlık olmasın çünkü geç geldim, diğer arkadaşların hakkına girmeyeyim.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Yok, hiçbir problem yok, böyle devam ediyoruz.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Bir odaklanmış da olurum hem.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Tamam, ben sadece o açıdan söyledim.

Ayşe Hanım, sizin için de geçerli ama siz herhâlde hazırlıksınız.

AYŞE BÖHÜRLER (Kayseri) - Ben hazırlandım.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Tamam, o zaman mikrofonunuza basarsanız ben buradan açacağım.

AYŞE BÖHÜRLER (Kayseri) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Kıymetli hazırun, Başkanım; her şeyden önce, bu Komisyonun kuruluşundan bu yana ekibinizle gösterdiğiniz özen, itina için çok teşekkür ediyorum. Doğrusu çok şey öğrendik, hepimiz için çok faydalı oldu.

Şimdi, ben, tabii, meselenin her zaman olduğu gibi felsefesi kısmına birazcık daha ağırlık vererek böyle bir iki temel maddeyle geçmek istiyorum. Bir "Neden tedbirlere ihtiyacımız var?" kısmının Komisyon raporunda çok detaylı yazılması gerektiğini düşünüyorum. Burada, özellikle "transhuman" çalışan, belki felsefecilerimiz dâhil olmak üzere bir ekipten de destek alınması gerekir. Çünkü sadece pratik, yaşamsal ihtiyaçlar üzerine biz bu Komisyonu kurmuyoruz ve bu yasaları çıkarmıyoruz, insanlığın ve kendi toplumumuzun geleceği adına da çıkarıyoruz. Böyle bir önerim var. Çünkü çok az teknoloji insan haklarını ve adaleti etkileyebilecek durumda, yapay zekâ demokrasiyi de etkileyecek en önemli araç. Yani sadece bir ürün değil, bununla birlikte topyekûn bir toplumu, bir sistemi, dünyayı etkiliyor. Yani Amerika'nın dahi hazır olmadığı bir dönemde yapay zekâyı Türkiye'yi hazırlamak elbette çok kolay değil ama hem hazırlamak hem de koruyucu önlemleri almak için tam zamanı olduğunu düşünüyorum.

Yapay zekânın yaşlılara, engellilere, kadınlara karşı ön yargılı olduğuna dair pek çok şeyi biz de sunumlarda dinledik. Bu nedenle, yapay zekâ üretim ekiplerinin içinde bir kadın kotası kurulmasından yanayım ya da en azından bunun desteklenmesinden yanayım çünkü hani, serbest girişimleri belki desteklemek zor olabilir. Ön yargıları, mevcut ön yargıları ve

eşitsizlikleri ve şiddeti destekleyen pek çok şey uzun vadede karşımıza çıkabilir. Bu çerçevede, yapay zekâyla birlikte oluşabilecek yeni suç kategorilerinin tanımlanması gerekiyor. Aslında burada Adalet Bakanlığıyla birlikte bir çalışmaya çok ihtiyaç var. Mesela, yapay zekâ hata yaptığında... Savaş teknolojilerinde gördüğümüz, işte İsrail'de de gördük, yüz tarama hata yapıyor veya işte Hollanda, kendi bir şeyi bastırmak için kullandığı bir şeyde hata yapıyor, yanlış birilerini hedef alıyor ve yok ediyor vesaire. Bunlara yönelik, yapay zekâ hatalarına dair de insanı koruyucu önlemlerin alınması gerektiğini düşünüyorum.

Algoritmaların performansları zamanla değişiyor, veri kalitesi de değişiyor. Kötü niyetli kişiler tarafından algoritmalarının etkileneceği nasıl engellenebilir? Mutlaka kafa yorulmalı. Çünkü hız ve karar verme mekanizması çok sayıda insanı saniyeler içinde etkilime kapasitesine sahip. Keşke insan kibri, hırsı ve şeyi olmasa ama bu yapay zekânın kötü niyetli insanların eline geçtiğinde dünyaya vereceği zarara mutlaka engel olunmalı.

Türkiye'nin veri güvenliği konularını zaten daha önce konuşmacılarımız da söyledi. Kanunlarda değişim yapılırken mutlaka kamunun eğitiminin şart olduğunu düşünüyorum. Mesela, bazı ülkeler -bizim konuşmacılarımız söyledi, bu çok önemli bir madde gibi geliyor bana- iki senede bir stratejilerini dinamik olarak revize ediyorlar. Bu kanunlar ve yönetmelik değişikliklerini bakanlıklara bıraktığımızda hızlı yol almamız çok mümkün değil çünkü bakanlıkların, devletin kendi hantal yapısı var; işte o, onay verecek, o, onay verecek... Belki burada, yapay zekâ kanunları ve kurallarıyla ilgili bir başka denetleme veya bir başka daha dinamik bir mekanizmanın -bu, hani Cumhurbaşkanlığına bağlı mı planlanabilir, başka bir bakanlık çatısı altında mı- devrede olması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü o onay ve o şey mekanizmalara girdiğinde, zaten olaylar olup bittikten sonra bir süreç devreye girmiş olur. Ben, hani bu süreçte, özellikle adalet mekanizması da dâhil olmak üzere yetkin kişileri eğitmek için kaybettiğimiz her günün ciddi bir kayıp olduğunu, burada bu eğitimin de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından değil de yine o dediğim, belki yapay zekâyı dair ayrı bir birim tarafından verilmesi gerektiği kanaatindeyim.

Bu arada kanunlar illaki gerekli ama o kanunlar böyle çok katı olmamalı ki esnek, yeni gelişmelere bir fırsat sağlamalı. Ulusal yapay zekâ etiketimizi önemsiyorum, millî kültüre dair şeylerin korunmasını önemsiyorum, bu, ulusal kimliğin önemli bir parçası çünkü yapay zekâyla üretilen bilgilerin doğrulanmasını, yayılmasını denetleyecek veya koruyacak ve en azından doğrusunu ortaya koyabilecek bir mekanizmanın, bir karşı mekanizmanın kurulmuş olması gerekir.

Bu arada, özellikle genetik gelişme ile yapay zekâ gelişmesi arasındaki ilişki... İşte, Ray Kurzweil filan gibi birtakım -bilim kurgu, bilim kurgu demeyelim aslında- "scientific" dediğimiz, gelecek bilimcilerin -çok vahim, vahim demeyelim ama- başka bir dünya, insan ve makine, yapay zekâ ile hibrit birleşimin olduğu bir dünya tasavvurları var. Ray Kurzweil "2.0" gibi kitapları çok iyi. Böyle bir dünya nasıl olabilir? Mesela o diyor ki: "Parasına göre ve mesela 1.000 dolar değerinde bir bilgisayar insan beyninden bin kat daha güçlü olabilecek yani bilgisayarların gücü parasına göre değişecek. 2050 yılında tek bir bilgisayarın işlem gücü bütün insanların beyinlerinin toplam gücüne eşit olacak." Şimdi, bu tabii ne kadar gerçek olur, olmaz ama buna doğru dünyanın -işte, gördük kuantum bilgisayarlarında- gittiğini düşünüyoruz. Belki burada insanı koruyacak, insanın aslında beynindekini koruyacak bir şeye, bir altlık çalışılabilir. Hani, nasıl bir şey, bu da tam kestirmesi zor.

Genetikte iki şey var: Bir, DNA yazılım, genetik bilim yazılımı, buna aslında "ıslak imza" diyorlar, bir de "software" sanal bilgisayar yazılımı, bildiğimiz yazılım. Bu ikisi arasındaki şey yeni bir insan ortaya koyacak. Bu ikisinin birleşmesiyle insan vücudunda veya insan beyninde ortaya çıkarılabilecek değişiklikler için bir etik komisyon kurulmasını öneriyorum, bir bilimsel etik komisyon; bu komisyonun Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak yapılandırılmasını da doğru buluyorum. Çünkü özellikle 2020'de Nobel Kimya ödülünü aldı 2 kadın kimyager biliyorsunuz ve onların bu ödüllerinin ardından artık tasarım bebekler bilim kurgunun konusu değil. Hani, bu çerçevede, makineye can verme veya bir canlıdan makine üretme gibi bütün bunlara ve genetikle birlikte olan şeylere bir bilimsel etik -kamu etiğini kastetmiyorum- komisyonunun mutlaka kurulması... Bu söylediğimiz tarihler de 2030'lar falan yani, on yıl sonralar vesaire, çok daha geç değil, belki beş yıl sonralar ki kuantum bilgisayarında, hocaları anlattı, bütün bu gelişmeler beş yıl sonraya doğru odaklanmış durumda.

Hiroşima ve Nagazaki, tabii, bir bilimsel buluşun insanları nasıl küle çevirdiğinin kötü bir örneği. Bu çerçevede, özellikle yapay zekâyla birlikte "bazı ölümcül olmayan silahlar" diye bir kavram kullanıyor Batı. Bu ölümcül olmayan silahlar bir teknoloji olarak, çeşitli dalgalar vesaire vasıtasıyla insan beynini etkileme, yönlendirme gibi şeyler. Bence buna dair de bir çalışmanın yapılması gerektiği kanaatindeyim. Bu ölümcül olmayan silahlar bugün Avrupa'da ve birçok yerde bazı eylemlerin durdurulmasında vesairede de kullanılıyor ve aslında bu bildiğimiz ateşli silahların dışında bir şey. Bu ikisi çerçevesinde insanı korumak, insanın özelliklerinin kötü amaçlı kişiler tarafından bozulmasına izin vermeyecek bir yaklaşımın bir anlam bütünlüğü içinde bu hazırlanacak yasada illaki olması gerekir. Bunlar artık çünkü olmayacak şeyler değil; zaten olan, yapılmış, icat edilmiş şeyler.

Geri kalan kısmını zaten birçok konuşmacımız söyledi. Yapay zekâ destekli hizmetlerin düzenlenmesi, şirketlerimizin güçlendirilmesi... Burada yeni bir sermaye sistemini konuşuyoruz finans sermayesi dışında, buna "bulut sermayesi" diyorlar özellikle bu yapay zekâyla birlikte yani ekonominin de burada çalışması gereken bir alan var. Finans kapitalizminden sonra bu bulut sermayelerin, kapitalizmin özellikle çalışanı, üretici, hepsini etkileyen bir tarafı var. Bunlar üzerine bir çalışma yapılması gerekir.

Ben yazılı olarak da madde madde ileteceğim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Sayın Böhürler, çok teşekkür ediyoruz çok değerli fikirleriniz, görüşleriniz için.

Şimdi, Şahin Bey, buyurun.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Teşekkür ederim Başkanım.

Öncelikle bugüne kadar Komisyonla birlikte çalıştığımız arkadaşlara ve tabii ki sizlerin Başkanlığında yapılmış olan çalışmalar için teşekkür ederiz, sağ olun.

Yapay zekâyı sadece sanayi ve ticaret, teknoloji anlamında hep görüyorduk, tabii diğerlerini de biliyoruz ama bu kadar ayrıntılı ancak sunumlarda gördük. Burada birçok bakanlığın da bu anlamda Türkiye'de çok verimli çalışmaların altına imza attıklarını hep beraber görmüş olduk. Bu bir anlamda benim için de sevindirici oldu, belki Komisyonumuz için de sevindirici

haberler oldu. Burada bütün bakanlıklarımızın bir dokunuşu var gördüğümüz; yine STK'lerimizin aynı anlamda bir çalışma yaptığını hep beraber görmekteyiz, gördük; dernekler var, yapay zekâ adına kurulmuş olan dernekler; özel şirketlerimiz var. Burada belki de bizim araştırma komisyonumuzun en önemli özelliği, sağlayacağı faydası bu kadar ayrı birimlerin, kurumların ya da değişik kişilerin, şirketlerin yapmış olduğu çalışmaları bir çatı altında toplamak, onların verimini artıracak bazı çalışmaları, düzenlemeleri yapmak bu elimizdeki komisyon raporu yayınlandıktan sonra. Bunlara ışık olması anlamında çok faydalı olacağını ben düşünüyorum. Dolayısıyla, burada bir yasal düzenlemenin ihtiyaç olduğunu görmekteyiz, bütün arkadaşlarımızın da aynı şekilde hemfikir olduğunu görüyoruz. Tabii, bunun nasıl yapılacağı konusunda örnek yok fazla, bir Avrupa Birliğinin var. Dolayısıyla bunun düzenlenmesi gerekiyor, bu da herhâlde çok yoğun bir araştırma gerektiriyor ya da yaparak belki de yasal düzenlemeleri, eksiklerimizi görerek devam etmemiz de gerekiyor burada, onların da hazırlık çalışmalarının yapılması gerekiyor.

Bu anlamda Meclis çatısı altında bir yapay zekâ komisyonunun kurulması bence elzemdir yani önemlidir ve bunun kurulmasıyla birlikte birçok yöne de ışık tutacaktır. Bütün bu veriler... Bu sefer kütüphanelerde ya da raflarda kalmayacak raporlarımız, bu raporun aynı zamanda icraata dökülmesini de sağlayacaktır diye düşünüyorum. Bu önemli bizim için belki de. Birçok araştırma komisyonunda bulundum ama böyle bir sonuca giden bir araştırma komisyonunun sonucunun fiilî olarak, reel olarak burada sonuca götürmüş olması bence ayrı bir özellik katıyor bizim Komisyona. Bunu talep edersek Meclis Başkanımıza raporu sunmaya gittiğimizde ve tabii ki bunun da üst kişilere ve kuruluşlara, kurumlara, başkanlarımıza faydalı olacağını düşünüyorum.

Kişisel verilerin korunması çok önemli bir etki burada çünkü gerçi şimdi de aslında birçok yerde görüyoruz, herhangi bir kaydımızda kişisel verimizi veriyoruz ama yapay zekâda verdiğimizde bunun ne kadar korunacağını, ne kadarının garanti altına alınacağı konusunda herkesin olduğu gibi benim de şüphelerim var. Ama bunun da iyi bir çalışmayla, inşallah en iyi şekilde ben düzenlemesinin yapılacağına inanıyorum.

Sanayide genelde ya ticareten gelişme sağlanır ya da savaş sanayisi daha çok gelişir ve daha sonra da sivil hayata doğru yayılır, genelde bu icatların gelişimi böyle olur. Dolayısıyla, yapay zekânın yüksek teknoloji ürünlerinde kullanılmasını ve hayatımızı etkilemesini hep beraber ileriki zamanlarda daha çok göreceğimizi ben düşünüyorum ve bu anlamda bunun iyi yönde gelişmesini sağlamak gerekiyor yani insanlığın faydasına, insanlığın yararına, insanlığın geleceğine neler yapabileceğimizi, bunu sağladığımız takdirde yapay zekânın hayatımızı bundan sonraki süreçte ne kadar çok yönettiğini hep beraber göreceğiz. Belki de biz göremesek bile ileriki dönemlerde, yıllarda, senelerde diyelim, bir insanın belki yüzde yüz yaşamını etkileyecek, burada yanında bir gölge gibi hareket edecek bir yapay zekâyı görebileceğiz.

Sanayide aynı şekilde bunun devamını hep beraber görüyoruz ki biz üretimlerimizde kullanıyoruz, kendi sanayi üretim fabrikalarımızda kullanıyoruz; yaptığınız program gerçekten bizim düşünmediğimiz noktaları, ayrıntıları görüp orada bize uyarılar verip, aynı zamanda koymuş olduğunuz kuralları da en iyi şekilde -hani insanlar bir karar alıp kural koyduğunuzda o kuralları suistimal edebiliyor ya da gereksiz bazı şeyleri çiğneyebiliyor ama bu çiğnemiyor yani- uyguluyor. Dolayısıyla, bu önemli.

Bir de bizim orta ölçekli firmalarımıza bunu indirgememiz gerekiyor. Yani bir KOSGEB gibi, TÜBİTAK gibi, TKDK gibi sanayi yatırımları desteklerinin veya diğer tarım alanındaki desteklerin yapay zekâyla desteklenmiş tarım üretiminin yapılmasıyla birçok alanda verimliliğinin daha çok artırılacağına ben inanıyorum. Bunun da köylülerimize veya çiftçilerimize, bölgelerimize uygulanmasının önemli olduğunu burada belirtiyorum.

Bugüne kadar yapılmış olan bütün çalışmalarda birlikte olmaktan dolayı ve sizin Başkanlığınızda beraber çalışma yapmaktan dolayı ve burada sunum yapan bütün arkadaşlarımız da dâhil olmak üzere, herkese çok teşekkür ederim; inşallah, hayırlı uğurlu olsun diyorum, sağ olun.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Sayın Tin, çok teşekkür ediyoruz değerli düşünceleriniz için.

Şimdi sıra İzmir Milletvekilimiz Mehmet Ali Çelebi'de.

Buyurun.

MEHMET ALİ ÇELEBİ (İzmir) - Sayın Bakanım, teşekkür ediyorum.

Öncelikle, şahsınızda Komisyonunda görev alan tüm milletvekillerimize, yardımcı olan personellerimize, gelen konuklarımıza, burada izleyen basına, akademisyenlerimize, raporları yazanlara; hepsine çok teşekkür ediyorum.

Çok zevkli bir Komisyon oldu, koşa koşa geldik her zaman, görevimiz olmadığı vakitler elimizden geldiğince burada olmaya çalıştık.

Rapor başlıklarına baktığımızda Sayın Bakanım, bir önerim olacak orada, etik ve felsefi kaygılar; burada Ayşe Vekilime ben katılıyorum; belki bunu risklerde de inceleyebiliriz ama genelde kitaplarda ayırıyor. Belki etik ve felsefi kaygıları ya orada ya vizyonda katmamız gerektiğini değerlendiriyorum. Yani bunun bir beka meselesi olduğunu zaten ortaya koyacağız ama insanlığa bir veda meselesi olmadığını da ortaya koymamız gerekiyor. Yani yapay zekâyı göklere çıkarırken bir taraftan da etik ve felsefi kaygılar üzerinden, filozoflar üzerinden tarihe bir sesleniş yapmak da gerekiyor. Bana göre bunun oranı, raporun oranı yüzde 70, faydalarından bahsederken yüzde 30 da öbür taraftan yani ters taraftan gelmek ve felsefi etik kaygıları ortaya koymak olabilir, bunu hep beraber belirleriz.

Öneriler bölümü çok kritik. Bu öneriler bölümünü de bence bir tematik bölümlere ayırmak gerekiyor. Ben birkaç başlık önermek istiyorum bu anlamda.

1) Siyaset kurumuna düşen nedir? Devlet nasıl bir rehberlik yapacak, öncelikli alanları nasıl belirleyecek? Burada siyaset kurumuna yönelik tavsiyelerde bulunabiliriz.

2) Altyapı. Altyapıyı da başlıklara ayıracak olursak bir; veri. Mesela, işte TÜİK'in veri ajansına çevrilmesi. Enerji bağlamında ne yapmamız gerekir? İki: Donanım. Ne yapılması gerekir? Üç: Yazılım. "Altyapı" başlığında bunu inceliyoruz.

3) Ekosistem. Ekosistemi nasıl kuracağız? Hangi ülke modelleri bize uygun? Amerika, Çin; onlar farklı bir kategoride olduğu için... Singapur, Güney Kore; bunlardan hangileri bizim işimize yarar? Bunlara bakmamız lazım. Destekler, fonlar nasıl verilecek? "Start-up"lara hangi öneriler, KOBİ'lere hangi önerilerde bulunabiliriz? Teknoparkları nasıl yapılandıracağız? Ekosistem başlığında bunları inceleyebiliriz.

4) Yetenek havuzu ve uzmanlığı nasıl oluşturacağız? Bu da çok önemli, insan kaynağı.

5) Eğitimde hangi reformları yapmamız gerekir? Mesela, ilköğretimde, ilköğretimde yani üniversitelerde ne yapmamız gerekir? Yaşam boyu öğrenme adına ne yapmamız gerekir? Bunu eğitimde inceleyebiliriz.

6) Hukuki çerçeve ve etik ilkeler. Bunu da ülke modellerinden tariflerle yapabiliriz.

7) Siber güvenlik. Ayrı bir başlık açılıp bununla ilgili tedbirler sıralanabilir.

8) İstihdam. Hem daralma hem de yeni işler bağlamında neler yapılması gerekir?

Bunları inceleyebiliriz. Önerilerde bunu yaparken bu bakanlıklar için kafa karıştırıcı olabilir. Sizin de başta söylediğiniz gibi, bakanlıklara ayrı bir düzenlemeyle en son orada, bakanlıklar özelinde de bir düzen alınabilir diyorum.

Ben tekrar yapılan çalışmalar için sizin şahsınızda tüm Komisyonumuzu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Mehmet Ali Bey, çok teşekkür ediyoruz katkılarınız ve orijinal fikirleriniz için.

Şimdi söz sırası Ankara Milletvekili Lütfiye Selva Çam Hanımefendi'nin.

Sayın Çam, buyurun.

LÜTFİYE SELVA ÇAM (Ankara) - Çok teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

Ben de bu süreç içerisinde, 13'üncü toplantımızda, bugüne kadar disiplinli çalışma, katılımcıların çeşitliliği, ziyaretlerimizin verimliliği ve buradaki arkadaşlarımızın katkıları için, başta siz olmak üzere, bütün arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyorum. Tabii, arkamızda bilfiil bu toplantıları takip eden raportör arkadaşlarımıza, bundan sonra da işleri yoğun olacak, onlara da Allah kolaylık versin, bugüne kadarki katkıları için çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, Mehmet Ali'yle çok yakın oturuyoruz biz bu Komisyon boyunca, beyinlerimizde de biraz yapay zekâ etkisi var herhâlde, benzer konular üzerinde kafa yormaya başladık bir süre sonra. Sunum yapan hocamızın da söylediği bir şey vardı geçen hafta zirvede, o da böyle bir etkileşimin olabileceğini söylüyor, herhâlde öyle bir şeyi yaşıyoruz.

Şimdi, başlıklara baktığımızda, tabii, Meclis bizden bir hukuki çerçeve bekliyor. Bu Komisyon başladığında, çok ciddi bir şekilde ilgi vardı yani dışarıda kim görse "Nasıl bir şey yapılacak..." Yapay zekâ konusunda Meclisin bu şekilde bir çalışma yapıyor olması çok ilgi çekmişti. Bence bundan daha fazla ilgi çekecek olan aslında raporumuz olacak. Bizim burada koyacağımız vizyonu ben de çok önemsiyorum yani sonuç ve vizyon kısmını. Sonuçta, biz hukuki altyapı noktasında, mevzuat noktasında belki tavsiyelerde bulunacağız ama bu âdeta Meclisin de bir vizyon belgesi gibi bir şey olacak. Onun için, sonuç ve vizyona da ciddi kafa yormamız gerektiğini düşünüyorum. Aslında bu raporu ellerine aldıklarında belki biraz yüklü bir rapor olacak, belki kalabalık bir rapor olacak ama Türkiye gerçekliğini ve dünya örneklerini, Türkiye'de yapılanların da görülmesi gerektiğini düşünüyorum açıkçası. Belki "rapor" dediğimizde, daha küçük başlıklar hâlinde verilmek gibi düşünülüyor ama bence Yapay Zekâ Komisyonunun raporunda çok da detaya girilmesi gerektiği kanaatindeyim.

Bir önerim de diğer arkadaşlarımızın da söylediği gibi, tabii, bir Dijital Mecralar Komisyonu var, ben de o Komisyonun üyesiyim. Belki Yapay Zekâ Komisyonu, Dijital Mecraları yutacak yani farklı bir başlık altında olacak ama bizim bu yapay zekânın artık bir komisyon, kalıcı bir komisyon hâline dönüştürülmesi için de bir sonuç olarak bunu da sunmamız gerekiyor.

Tabii, biz şunu gördük tüm konuşmacılarda, bugüne kadarki katkı sunan tüm konuşmacılarda: Yapay zekânın artık bir tercih değil, bir zorunluluk olduğu ortaya çıkmış durumda ve dönüşüm, radikal dönüşümler de kaçınılmaz ve öngörülmez. Yani baktığımızda, önümüzdeki on yılı öngöremediğimiz gibi, neredeyse raporun sonu... Belki ekimde biz bunu Meclise getireceğiz, ekimde bile belki çok fazla şey değişmiş olarak bu raporu sunmuş olacağız. Dolayısıyla biz buna yelken açmayı mı tercih edeceğiz, yoksa akıntıya kürek çekmeyi mi? Tabii ki biz buradaki dinlediklerimizden yelken açmanın, kontrollü bir şekilde yelken açmanın çok daha doğru olduğu kanaatine varmış olduk.

Ben de tekrara düşmemek adına, kısa kısa, birkaç başlık olarak geçeceğim.

Tabii, yapay zekâ ekonomisinin çok önemli olduğunu gördük. "Yapay zekâ ekonomisi" derken yani burada, artık otonom hâle gelecek pek çok şey gibi; biz neyi makinaya, aklına devretmemeliyiz, bunu belki orada ortaya koymamız lazım. Biz şeyden bahsettik, insan kaynağı çok önemli, "start-up"larda devletimizin çok ciddi destekleri var ama "start-up" sonrasındaki ilerleme noktasında belki fonlarla desteklenecek gençlerimizin çok daha rahat bir şekilde bu konuda ilerlemelerini sağlayacağız.

Artık küresel yetenek savaşlarının olduğu; artık petrol savaşlarının değil, beyinlerin stratejik kaynak olduğu bir döneme geçmiş durumdayız. Bunun için şehirler yeni uluslara dönüşüyor ve yapay zekâ, biyoteknoloji ve savunma alanlarında yetenek çekemiyorsanız eksi başlıyorsunuz. Bu noktada da biz mevcut yeteneklerimizi dışarıdan toplayıp burada olanlara da daha destek olacak bir yapıyı da belki önermemiz gerekiyor.

Yapay zekâda en önemli maddelerden bir tanesi güvenlik sorunu. Önceki arkadaşlarımız da altını çizdi, "sentetik gerçeklik" denilen, güvenlik krizlerinden bahsedilen bir dönemdeyiz. İşte, sahte videoların çıktığı, ses klonlamalarının yapıldığı, yapay zekâ "influencer"larının artık gündemde olduğu bir dönem. Bu gerçeği kim koruyacak? Belki burada bizim sorgulamamız, sormamız gereken konulardan birisi de bu: Gerçeği kim koruyacak?

Diğer bir konu: İş alanlarının değişmesi. Yani biz artık şunu gördük sunumların tamamında: İş alanı değişecek ve yapay zekâ kullanabilen insanlar için iş alanları kendileri açısından değişmeyecek. Geçen haftaki zirvede de orada sorduğunuz sorularda da işini kaybetme endişesi içerisinde olmadığını gördük salondakilerin. Çünkü bir başka soruda da yapay zekâyı kullanabilen kitlenin aslında toplantı salonunda olduğunu gördük. Dolayısıyla, bu işi yakalamış yani teknolojiyi yakalamış kişilerin iş kaygılarının da olmadığını da orada küçük bir görselini görmüş olduk. Belki işlerini kaybetmeyecekler ama anlam boşluğu yani verimliliği çözeceğiz ama anlamsızlıkla da bir mücadele edeceğiz. Gerçek kriz belki işsizlik değil, artık anlamsızlık. Yani insan onuru, kimliği ve katkı hissi sunan, yeni sosyal sistemler kuran toplumlar öne çıkacaklar. Bu anlamda da bu iş alanlarının değişim ve dönüşümüne de vurgu yapmak gerekiyor.

Yapay zekânın üretkenlik potansiyelini değerlendirmemiz lazım. Son raporlarda, baktığımızda, yapay zekânın başarılı ve güvenilir entegrasyonu hâlinde 2035'te gayrisafi millî hasılayı yüzde 15 arttırabileceği söyleniyor ama tam aksi, eğer bu güven eksikliği ve görev yaratımındaki başarısızlıklar ise gayrisafi millî hasılayı yüzde 1 azaltabiliyor. Yani şu demek oluyor: Üretken yapay zekâyı iyi kullananlar fark atacaklar ülke olarak.

Bir diğerkonu, şeffaflık. Az önce söylendi, kamu koordinasyonunu çok önemsiyorum Sayın Bakanım çünkü bizim burada dinlediğimiz tüm kamu kurumları kendi alanlarını iyi konsolide etmeye çalışıyorlar ama diğerkısımlarla, belki diğerbakanlıklarla, kamudaki diğerkurumlarla bir entegrasyon söz konusu değil; bunun da altını belki çizmeliyiz.

Yapay zekâ okuryazarlığından bahsedildi, ben de çok önemsiyorum. Bunu belki Millî Eğitimdeki hocalarımızla konuşarak orta eğitimden itibaren... Sonuçta, gençler bu teknolojiye meraklı ve yapay zekâyı da kullanıyorlar, oyunlarda pek çok şeyi kullanıyorlar, algoritma yazmaya başlayan gençler var. Dolayısıyla biz bunu fırsata çevirebiliriz yani zararlı kısmını teknolojinin belki bertaraf etmek için doğru kullanımını çocuklarımıza, gençlerimize çok daha kullanılabilir hâle dönüştürebiliriz.

Veriye vurgu yapıldı az önce, gerçekten açık kaynak kullanımı noktasında artık Türkçe dil modelini onun için önemsiyorum. Açık kaynaklardan da belki doğru bilgiye ulaşılması, Türkiye'yle alakalı doğru bilgileri verebilmesi açısından da belli bilgilerin tabii ki Kişisel Verileri Koruma Kanunu'na da uyabilecek şekilde doğru bilgiye ulaşımı sağlamak için veri açık kaynaklarını da oluşturmamız gerekiyor.

Enerji ve yapay zekânın ikili kazancına bakmamız gerekiyor. Bir taraftan çok enerji tüketen bir yapay zekâ var ama diğertaraftan da ekonomide enerji verimliliğini sağlayabilecek yollar da sunuyor. Buradaki ikili kazancı da belki ortaya koymamız lazım.

Endüstri konfigürasyonunun da altını çizmek isterim, Türkiye'de sanayiye ve genel anlamda ekonomiyi nasıl etkileyecek, bu endüstride nasıl kullanılacak? Yani eskiyi yık, yeniye kur mantığı değil, tamamıyla entegre olmuş bir endüstriden de bahsetmek gerekiyor.

Özel sektör teşviklerinin olması noktasını belki orada belirtebiliriz çünkü yapay zekâ, dijitalleşme ve iş birliği ekosistemler sayesinde yeni değerler ortaya çıkıyor. Mesela "drone"larla, yapay zekâyla tarımsal alanların ekilmesi, biçilmesi vesaire gibi konular çok daha verimliliği arttıracak bir noktaya gelebiliyor.

Diğerkonulara girmeyeceğim çünkü biraz önce arkadaşlarımız da bahsettiler. Veri güvenliği, gizliliği bundan sonra da çok konuşulacak. Yetenekler konusu, insan kaynakları konusu bizim rapordan sonra da çok konuşulacak, bu yetenekleri nasıl burada tutabileceğimiz konusu. Regülasyon çok önemli, bu uyumu sağlamak bütün Türkiye genelindeki kurumlarla ilgili olarak ve tabii ki yatırım noktasındaki yapılacak teşvikler, özel sektörü sistemin içine dâhil etmek, sadece devletten beklememe anlamında da bence vurgular yapılabilir.

Ben tekrardan bütün arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum katkılarından dolayı.

Ben çok heyecanlanmıştım Sayın Bakanım bu Komisyon kurulma aşamasındayken ama bugün görüyorum ki iyi ki buradaymışım çünkü ufak çaplı, sizinle konuştuğumuzda da diyorsunuz, ön lisans gibi bir eğitim almış olduk.

Ben çok çok teşekkür ediyorum emeği geçenlere, sağ olun.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Selva Hanım, biz de çok teşekkür ediyoruz katkılarınız için. Bu arada Selva Hanım da en müdavam üyelerimizden birisi, teşekkür ediyoruz.

Arkadaşlar, bu arada, zaman zaman size birtakım kitaplar, yayınlar dağıtılıyor. Şöyle: Yazarlarımız, bu konuyla ilgili olanlar, bu çalışmayı duyduklarında varsa eserlerini Komisyona gönderiyorlar "Lütfen üyelere dağıtır mısınız?" diye. Bu da onlardan biri, geçmişte de oldu, dolayısıyla bu bilgiyi size vermek istedim.

Başkanlık Divanına gelmeden üyelerimizin, vekillerimizin söz taleplerini karşılamak istiyorum.

Zülküf Bey biraz önce pas geçmişti, ona söz vereceğim, sonra ardından Aykut Bey'e söz vereceğim, sonra da Cahit Bey var.

Zülküf Bey, buyurun.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Başkanım, öncelikle teşekkür ederim.

Ben de Divanı, Komisyon üyesi değerli arkadaşlarımı, milletvekillerimi, raportör arkadaşları, takip eden arkadaşları selamlıyorum ve en başta ortaya konulan emek için teşekkür ediyorum. Gerçekten, kısa bir zamanda, dört ay gibi bir sürede bana göre çok kıymetli bir çalışma ortaya çıktı. Artık hepimizin yapay zekâ noktasında kaygılarının olduğu, belki geleceğe dair yapay zekâ önümüzde duruyorken buna dair fikirlerimizin, kaygılarımızın, düşüncelerimizin olduğu bir dönemde böyle bir çalışma elbette Mecliste yapılacak diğerkalışmalara da öncü olacak. Bu noktada yapılan çalışmalar için ben tekrardan bütün arkadaşlara teşekkür ediyorum. Yine, Komisyonun çalışma süresi boyunca katkı sunan raportör arkadaşlara, birlikte çalışan arkadaşlara ve aynı zamanda Meclis personeli arkadaşlarımıza -çünkü çayımızı, meyvemizi eksik etmediler- onlara da teşekkür ediyoruz, sağ olsunlar.

Tabii, az önce de söylediğim gibi "yapay zekâ" dediğimiz mesele hakikaten artık ciddi manada içinde riskleri de barındıran ama aslında bir noktada da herkesin de söylediği gibi gelecek diye tarif ettiğimiz bir noktadayız. Biz elbette rapora dair değerlendirmelerimizi -Sevilay Vekilim de zaten izah etmiş, söylemiş daha doğrusu- yazılı olarak da sunacağız ama ben de yine belki kayda geçsin diye birkaç paylaşımda bulunacağım.

Yapay zekâ teknolojileri, karar alma süreçlerinden veri analizine, kamusal hizmetlerden özel sektöre kadar pek çok alanda etkisini artırdı, artırıyor; buna hepimiz şahitlik ediyoruz. Öyle görünüyor ki bu etki sürekli bir şekilde büyüyerek gelişme gösterecektir. Bu yüzden her şeyden önce şu hususu kabul etmemiz gerekiyor: Yapay zekâ teknolojileri önü alınamaz bir gerçekliği ifade ediyor. Geleceğimizin ana kurucu bileşeni yapay zekâ olacaktır. Bu sebeple yapay zekâyı kitleyen değil etik ve hukuki sonuçlarını dikkate alan bir gelişim politikası benimsenmesi gerekmektedir. Yapay zekânın gelişimi yalnızca teknik değil aynı zamanda normatif, etik ve hukuki sonuçlar da doğurmaktadır. Yapay zekâ, aynı zamanda, özellikle ayrımcılığa maruz kalan, dezavantajlı gruplar açısından yeni ayrımcılık biçimlerinin ortaya çıkmasına neden olabilme potansiyeli de taşımaktadır. Dolayısıyla bu teknolojilerin gelişimiyle birlikte hukuk düzenlemelerinin de dinamik bir şekilde bu sürece eşlik etmesi gerekmektedir.

Yapay zekâ, hukukun konusu olarak da ele alınmak zorundadır. Hukukun konusu olarak yapay zekâ, bu teknolojinin geliştirilmesi, kullanımı ve sonuçları bakımından oluşturulan kural, içtihat ve uygulamalar bütünüdür ifade etmektedir. Henüz çok erken gibi görünse de zaman içinde yapay zekânın hukukun öznesi olarak ele alınması da gerekecektir. Bu bakımdan hukukun öznesi olarak yapay zekâ, hukuki sorumluluk, ehliyet ve kişilik açısından da zaman içerisinde tartışmaya açılacaktır. Nitekim yapay zekâ endeksli otomotiv, sağlık, eğitim, enformasyon gibi birçok sektörde ortaya çıkan uygulamaların hukuk bakımından önemli

sonuçları olmaktadır. Örnek olarak, otonom bir aracın sebep olduğu kazada sorumluluğun hangi kritere göre belirleneceği önemli bir tartışma hâline gelecektir. Artık klasik kriterlerle bu konuyu tek başına çözümlene imkânı bulunmamaktadır. Cezai ya da hukuki sorumluluk artık tek başına irade ya da kusurla açıklanabilecek midir? Bu hususu tartışmak gerekiyor. Otonom araç kazasında sorumluluk üretici firmaya mı, yapay zekâ tasarımcılarına mı, araç sahibine mi, sürücüye mi, sigortacıya mı, yapay zekânın kendisine mi yükleneyecektir? Bu tartışmalar açıkça yeni kriterler yaratılmasını dayatıyor. Yapay zekâ, doğrudan hukuki çatışmalarda karar verici güç olarak kullanılma potansiyeli de taşımaktadır. Şimdiden mahkemelerde karar destek sistemleri uygulamalarına başvurulmaktadır. Öte yandan, avukatlar için bir araştırma kaynağı olduğu ve hatta yurttaşların sıklıkla yargıç rolü yüklediği de bilinen bir gerçekliktir. Görülüyor ki yapay zekâ uygulamaları yaşamın her alanında olduğu gibi hukukta da güçlü bir etki yaratmaya başlamıştır.

Bu noktada yapay zekânın dezavantajlı sosyal kimlikler bakımından oluşturduğu riskleri ortadan kaldırmak ilk görev olarak önümüzde durmaktadır. Yapay zekâ sistemleri dayandıkları veri kümeleri aracılığıyla yeni çıktılar üretirler. Bu sebeple desteklenen verilerin hangi toplumsal, siyasal ya da kültürel grubu temsil ettiğine göre çıktılar da ayrımcı olabilmektedir. Eğer bu veriler ayrımcılık, eksiklik veya tarihsel eşitsizlikler içeriyorsa yapay zekâ da bu kalıpları öğrenir ve bunları yeniden üretir. Örneğin, bir mesleğin erkek egemen değerler veya beyazlar lehine tanımlanması, işe alım için başvurulmuş bir algoritmanın cinsiyetçi ve ayrımcı sonuçlar üretmesi ve kadınlar ile siyahileri elemesi sonucuna yol açabilecektir; Amazon şirketinin 2018 yılında başvurduğu işe alım sistemi de bunun bir örneğidir. Türkiye'de bir cinsiyet ayrımının ve etnik ayrımın köklü bir geçmişinin olduğunu hepimiz biliyoruz. Yapay zekâ teknolojilerinde olası ayrımcı çıktılarını engellemek için yeni ve eşitlikçi bir epistemoloji ve buna uygun eşitlikçi, hakikatlere dayanan yapay zekâ veri kümesi geliştirilmek zorundadır. Aksi hâlde, maddi eşitsizlikler yapay zekâ teknolojilerinde de yeniden üretilen ve devam ettirilecektir.

Hukukun yapay zekâ alanındaki uygulamasının şeffaflık ve hesap verilebilirlik, veri koruma, ayrımcılığın önlenmesi ve sorumluluk rejimi bakımından da sonuçları olacaktır. Bu sonuçlar hukuki müdahalenin büyük önemine işaret etmektedir ancak aşırı regülasyonun yapay zekâ alanındaki inovasyonu engellemesi de dikkate alınması gereken başka bir husustur. Nitekim yapay zekâ teknolojisinin ilk göze çarpan niteliği sürekli büyümesi ve hızlı gelişimidir. Müdahaleci bir mevzuatın bu gelişim hızını yavaşlatma olasılığı da yüksek bir risk olarak önümüzde durmaktadır. Hukukun şu aşamada en önemli rolü, yapay zekânın dayandığı veri kümeleri ile algoritmaların ayrımcı ilkelerle işleminin önüne geçmektir. Bu yüzden hukuki düzenlemeler bahsi geçen düzlemde kalmalıdır.

Bahsedilen risklerin giderilmesi için atılması gereken birkaç adımdan da söz edip tamamlayacağım Sayın Başkan.

Güvenilir, bilimsel ve eşitlikçi veriye dayanan etik ilke ve kurallar, standartlar belirlenmelidir. Risk altında olan kimliklerin tasarım ve denetim süreci başta olmak üzere bütün sürece etkin bir şekilde katılımı sağlanmalıdır. Tüm kamu ve özel yapay zekâ sistemlerinde toplumsal etkilerin önceden değerlendirilmesi sağlanmalıdır. Hukuki koruma mekanizmaları güçlendirilmelidir. Hatalı kararların iptali ve zararların tazmini için etkili başvuru yolları da oluşturulmalıdır. Toplumun tüm kesimleri yapay zekâ konusunda bilinçlendirilmelidir. Halkın yapay zekâ teknolojilerine eşit erişimi için gerekli ekonomik ve altyapı çalışmaları da gerçekleştirilmelidir ve son olarak, insan haklarını önemseyen, mahremiyeti esas alan, kişisel verilerin gizliliğini ihmal etmeyen, ayrımcılığa neden olmayan ancak az önce de belirttiğim gibi yapay zekâyı ketyeyen, sınırlayan değil etik ve hukuki sonuçlarını dikkate alarak ortaya konulan bir yaklaşımla, raporun da bu yönüyle hazırlanması gerektiğini düşünüyoruz.

Yazılı olarak da daha uzun bir şekilde elbette sunacağız. Ben kayda geçmesi için de notlarımdan kısmen okumak zorunda kaldım.

Tekrardan bütün arkadaşlara, emek veren bütün Meclis çalışanlarına, raportörlere ve değerli milletvekillerimize teşekkür ediyorum. Umarım Komisyonun ortaya çıkacak raporu Meclis çalışmalarına da hakikatte iyi bir öncülük yapacaktır diyorum.

Tekrardan teşekkür ederim.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Önerileriniz için çok teşekkür ediyoruz Zülküf Bey.

Zülküf Bey de Komisyonun başından bu yana en çok devamlılık gösteren vekillerimizden birisi; bu değerli görüşleri için kendisine teşekkür ediyoruz.

Şimdi Antalya Milletvekilimiz Aykut Kaya'ya söz veriyorum.

Buyurun Sayın Vekilim.

AYKUT KAYA (Antalya) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Kıymetli hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; IMF'in Yapay Zekâ Hazırlık Endeksi'ne göre 2023 itibarıyla verisi bulunan 167 ülke arasında 51'inci sıradayız. Daha kapsamlı bir endeks olan Tortoise'un Yapay Zekâ Endeksi'ne göre ise 2024 yılında 83 ülke arasında 34'üncü sıradayız. Peki, sıralamada bize aşağı çeken alanlar neler? Altyapıda 62, ticarileştirmede 55, araştırmada 39, yetenekte ise 38'inci sırada yer almışız. Şimdi "Bu alanlarda ne yapabiliriz?" diye düşünmemiz lazım. Örneğin, TÜBİTAK'ın 1711-Yapay Zekâ Ekosistem Çağrısı kapsamında yapay zekâ projelerine 2024 yılında 450 milyon TL'den fazla destek sağlandı ama bu tutar özel sektör mali yatırım oranı bakımından beklentilerin gerisinde kaldı, demek ki bu alana daha çok kaynak ayırmak gerekiyor. Örneğin, Avrupa Birliği'nin Dijital Avrupa Programı kapsamındaki European Digital Innovation Hubs Konsorsiyumu KOBİ'ler ve kamu kurumlarına test, prototipleme, eğitim ve finansman çözümleri sunarak dijital dönüşümü hızlandırmayı amaçlıyor. Komisyonumuz, TÜBİTAK ve üniversitelerle iş birliğini derinleştirerek yapay zekâ alanında Avrupa dijital inovasyon merkezlerinden Türkiye'ye ayrılan AR-GE fonlarının en az yüzde 50'sinin kamu-özel ortaklıkları yoluyla tahsis edilmesini ve risk paylaşımına dayalı yeni finansman mekanizmaları oluşturulmasını önerebilir. Ayrıca, Avrupa'daki diğer Avrupa dijital inovasyon merkezleriyle karşılıklı pilot proje ve deneyim paylaşımı programları tesis ederek bilgi transferlerini hızlandırabiliriz.

Yetenek meselesi de oldukça önemli. Önümüzdeki yıllarda küresel çapta milyonlarca yeni yapay zekâ destekli iş imkânı oluşacak. Peki, bu işleri kimler yapacak? OECD'nin LinkedIn verilerini kullanarak hesapladığı bir yapay zekâ yetenek net göç oranı verisi var. Verisi sunulan 48 ülkeden 16'sı net göç verirken 32'si net göç almış. Ülkemiz de maalesef, en çok yapay zekâ yeteneği net göçü veren 4'üncü ülke, üstelik bu göçün yoğunluğu da son beş yıldır artış eğiliminde. Diğer taraftan, İsviçre'deki IMD İşletme

Okulunun yayımladığı Küresel Yetenek Sıralaması sonuçları da bize "Siz yetenek çekemediğiniz gibi kendi yeteneklerinizi de ülkede tutamıyorsunuz." diyor. Endeksin yerel yeteneklere yatırım yapılması ve onların geliştirilmesini temsil eden bileşeninde 2024 yılında 9 sıra gerilemiş, 2024'te 55'inci sırada yer almışız. Bir ülkenin yurt dışındaki yetenek havuzundan yararlanma derecesini temsil eden çekicilik alanında 10 sıra gerileyerek 56, yetenek havuzundaki beceri ve yeterliliklerin mevcudiyetini temsil eden hazırlık alanında ise tam 17 sıra gerileyerek 58'inci sırada yer almışız. Bu alanlarda iyileşme sağlayamazsak yapay zekâyı geliştiren değil kendi topraklarında büyümüş gençlerinin geliştirdiği teknolojileri ithal eden ülke olacağız. Hukuki ve düzenleyici altyapı konusunda OECD'nin yapay zekâ ilkelerinin şeffaflık, hesap verebilirlik ve insan merkezilik temelinde güncellenmiş olup 2024 itibarıyla tüm üye ülkelerce benimsendiğini görüyoruz; bu, olumlu bir gelişmedir.

Avrupa Birliği tarafında ise yapay zekâ regülasyonunun 2025 başında yürürlüğe girdiğini görüyoruz. Ülkemizdeki ilgili paydaşların uyum takvimini takip edecek bir yol haritası hazırlamalarının da elzem olduğunu düşünüyorum. Olayın bir de unutmamamız gereken etik tarafı var. Komisyon UNESCO'nun 2021 tarihli yapay zekâ etiği önerilerinde vurgulanan "şeffaflık" "hesap verebilirlik" ve "insan merkezilik" ilkelerini ulusal düzenlemelerde temel referans kabul etmelidir. Bu çerçevede, yüksek riskli yapay zekâ sistemlerinin tanımı mevzuata net biçimde eklenerek sağlık, finans ve kritik altyapı projelerinde etki değerlendirmelerine dayanan onay süreçleri oluşturulmalıdır. Kişisel verilerin korunması amacıyla KVKK'nin yanı sıra algoritmik şeffaflık yükümlülükleri getiren açık bir regülasyon metni kaleme alınmalı ve veri ihlallerine karşı yaptırımlar etkinleştirilmelidir. Böylece, vatandaşlarımızın mahremiyeti güvence altına alınacak ve yapay zekâ tabanlı karar mekanizmalarına yönelik toplumsal güven sağlanacaktır. Konuyla ilgili olarak devlet kurumları, üniversiteler, sivil toplum ve özel sektörü bir araya getiren bir etik ve güvenlik kurulu kurulması da düşünülebilir.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Sayın Kaya, çok teşekkür ediyoruz önerileriniz için.

Şimdi söz sırası Denizli Vekilimiz Cahit Bey'de.

Buyurun.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Öncelikle, Sayın Başkanım, başta şahsınız olmak üzere, bütün Komisyon üyelerimize, 13'üncü toplantısını gerçekleştirdiğimiz ve 3 dış ziyaret gerçekleştirdiğimiz bu çalışma süreci vesilesiyle her birinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Aynı zamanda, yapmış olduğumuz Yapay Zekâ Zirvesi, Komisyon çalışmalarının kamuoyuyla paylaşılması ve bu çerçevede toplumsal duyarlılığın ve farkındalığın artması açısından çok kıymetli olmuştur; bunu da ayrıca ifade etmek istedim. Aynı zamanda, Yapay Zekâ Zirvesi'nde yapmış olduğunuz konuşma âdeta yapay zekâyı, veriye ülkemizin bakışı, dünyanın içinden geçtiği durumun özeti mahiyetinde olduğunu ve bunun da çok yerinde, doğru bir değerlendirme, güzel bir değerlendirme olduğunu da ifade etmek isterim.

Şimdi, şöyle baktığımız zaman bir konuda çalışma yapıyorsak bu çalışmanın verimli, yerinde, doğru, doğru bir perspektifte yapılmış çalışmalar neticesinde ortaya konulmuş rapor olabilmesi için öncelikle veri ve yapay zekâ konusunda "Dünya nerede, biz neredeyiz?" denilip bunun doğru analiz edilmesi hâlinde gerçek anlamda çalışma yapabileceğimize inanıyorum. Bu noktada, yapay zekâ konusunda 21'inci yüzyılın en kritik teknolojik atılımı olduğunu ve bugüne kadar toplumda ekonomik, sosyal, siyasi, teknolojik değişimleri ifade eden, bir çağ açan bir çağ kapatan süreçleri dikkate aldığımızda belki de insanlık tarihinin yaşadığı en büyük değişim ve dönüşüm süreci olduğunu da ifade etmek lazım. Hani yazının icadından tekerleğin icadına, barutlu silahlardan buharlı makineye, dijital çağa kadar bu değişim süreçlerinde insan zihnini hedef alan ve insan davranışlarını örneklemek suretiyle makine öğrenmesi ve insan zihnini âdeta vekâletle devralacak bir yeni çağa geçtiğimizi de ifade ederim. Bu noktada, felsefi yaklaşım sergileyenlerin insanın bir üst formunu âdeta yine bir insan eliyle gerçekleştirme aşaması da olduğunu ifade eden felsefi yaklaşımları da var. Bu anlamda, bu teknoloji sadece teknolojik bir gelişme değil aynı zamanda ekonomik, toplumsal, stratejik, siyasi egemenlik konularında da büyük bir değişim ve dönüşüme neden olacaktır. Yapay zekâyı yalnızca teknolojik değil bu anlamda kalkınma ve egemenlik perspektifiyle de yaklaşmak bütün insanların hem insan hak ve özgürlükler açısından bir bakış açısı hem de bir varoluş sorunu olduğunu ifade etmek lazım.

Diğer taraftan, Türkiye'nin devlet politikası olarak yapay zekâyı sahip çıkması gereklidir ve zorunluluktur. Belki "Amerikan sistemi" diye ifade ettiğimiz mobilize edilmiş, yazılım alanında başlayan ve bunu topladığı veriyle kendi dönüşümünü gerçekleştiren Amerikan modeli gibi bir süreç yaşanmış olsaydı, böyle bir altyapıya, ekosisteme sahip olmuş olsaydık, bu noktada devletin bu sürece desteğinin ikincil bir destek olması söz konusu olabilirdi ancak bugün doğrudan devlet destekli bir süreç olması, daha önce Falcon'la ilgili yapay zekâ çalışmalarında nasıl Birleşik Arap Emirlikleri'nin bir devlet yaklaşımı desteği olduysa, yine DeepSeek'le Çin hükûmetinin, devletin bu işte başat bir desteği olmuşsa biz Türkiye olarak mademki Amerika'nın bu mobilize, kendi kendini destekleyen yaklaşımının dışında kaldık -ki sadece Türkiye değil Amerika Birleşik Devletleri dışındaki bütün dünya aslında, Kıta Avrupası başta olmak üzere, bu sistemin dışında kaldı- o anlamda, devletin desteğinin vazgeçilmez, terkedilemez, ötelenmez bir önem ifade ettiğini hatırlamak lazım.

Bu anlamda, Meclis olarak yapacağımız düzenlemelerde yapay zekânın ülkemizin kalkınmasında merkezî rol oynamasını sağlayacak temel bir altyapı kurulmalıdır. Türkiye, bu alanda yalnızca kullanıcı değil üretici, yönlendirici bir ülke olmak zorundadır ki bütün yapay zekâyı ilişkin dünya ülkelerinin geliştirdiği stratejilerin her biri ya kullanıcı olacak ya da üretici, yönlendirici olacak; ikisinin arasında kalmak diye bir şey yok. Şu anda dünya denkleminde dünyanın ABD-Çin dışında -Çin yeni bir oyuncu- bir kullanıcı olma riskiyle karşı karşıya kaldığını da ifade edelim.

Tabii, toplumsal fayda ve millî kapasiteyi geliştirme noktasında -Komisyon çalışmaları sırasında- bakanlıkların geliştirmiş oldukları yapay zekâ uygulamalarıyla gerçekten bir gayret içerisinde olduklarını görüyoruz ancak bu çalışmalar, bir taraftan, Hükûmet politikası olarak her bakanlık kendi icrai çalışmalarını yerine getirirse de bunların toplumsal karşılığının hayata geçebilmesi için tarımda çiftçilerle, sanayide girişimcilerle, üreticilerle, yine hukuk alanında hâkim, savcı, avukatlarla bu paydaşlığın geliştirilmesi ayağı en önemli çalışma konusu olarak karşımızda duruyor.

Tabii, bu noktada, dünyada tercih yapılırken bütün dünya ülkeleri iki perspektiften meseleye yaklaşıyor. Şimdi, Avrupa'nın regülasyon odaklı yaklaşımı yerine Amerika Birleşik Devletleri'nin girişim ve yatırım odaklı bir yol haritasının çizilmesi zorunludur. Avrupa'da "GDPR" diye ifade ettiğimiz Genel Veri Koruma Tüzüğü, yine Türkiye'de de KVKK... Bir yapay zekâ perspektifi, projesi, projeksiyonu çizmek önemli. Elbette kişisel verilerin korunması bu noktada çok büyük önem ifade ediyor ancak bunların inovasyon ve kalkınma, girişimcilik noktasında bir yavaşlatma riski taşıdığını da hatırla tutmak lazım. Türkiye'nin veri güvenliğiyle birlikte yatırım ve girişim ortamını da teşvik eden, dinamik ve uygulamaya açık bir çerçeve geliştirilmesi gereği ortadadır. Bu noktada, Çin'in pratiğinin, ABD'nin girişimci gücünün Türkiye'nin zekâ potansiyeline bir ışık tutacağına inanıyorum. Bu noktada, yapay zekâyâ ilişkin hiçbir zaman bir gecikmişlik söz konusu olmadığını düşünüyorum. Her zaman doğru akılla, doğru perspektifle, vizyonla kayıpların telafi edilebilme imkânını biz nerede gördük? DeepSeek'le ilgili açık kaynaklı veri kullanımına bağlı yapay zekâ uygulamalarıyla model geliştirmenin, dil geliştirmenin mümkün olabildiğini çok kısa bir zaman içerisinde Çin gösterdi. Şu anda DeepSeek'in toplam yapay zekâ kullanımında, çok kısa bir süreç içerisinde, yüzde 17-20'lere ulaştığını da bu noktada hatırla tutmak lazım. Yatırımcının önünü açmak, girişimcilere yol göstermek, yapay zekâ ekosisteminde yatırımcı ve girişimci yapay zekânın önünün açılması konusunda bir mobilizasyon sağlayacağı ortadadır. Türkiye'nin bu alanda bölgesel bir merkez hâline gelme potansiyeli vardır. Yatırımların hem ekonomik getiri hem de stratejik bağımsızlık sağlayacağı açıktır.

Tabii, bu başlık altında baktığımızda Türkiye'nin Savunma Sanayii Başkanlığı kurmak suretiyle özellikle insansız savunma stratejileri konusunda büyük bir başarı ortaya koyduğu muhakkaktır. Yani bazı ülkeler savunma konusunda sazi eline almışken, yol almış, bu konuda tek söz sahibiyken Türkiye, tam da bu yapay zekâyı, veriyi kullandığımız bir süreçte yapay zekâyâ dayalı bir savunma sanayisi teknolojilerini geliştirme konusunda bir mesafe katetti; bir başarı hikayesi bence. Yapay zekâyâ sorduğunuzda da İHA, insansız savunma araçları, hava araçlarıyla ilgili soru sorduğunuzda Türkiye'nin başarı hikâyesini yapay zekâ veriyor. Yani "Tarihte ilk kez insansız hava araçlarıyla kazanılmış bir savaş hangisidir?" dediğimizde nereyi görüyoruz? Azerbaycan'ın Dağlık Karabağ'da ortaya koyduğu başarı hikâyesini, aslında Türk savunma sanayisinin, insansız hava araçlarının ortaya koyduğu yapısal değişim ve dönüşüm sürecini görüyoruz. Nasıl Fatih İstanbul'u fethederken Şahi topunu geliştirmiş ve surlarda bir gedik açılmışsa bugün savunma, konvansiyonel sistemlerin önünde en önemli değişim ve dönüşümü Dağlık Karabağ'da ortaya konulan yeni savunma sanayisi teknolojilerinin -ki Türkiye'nin öncülük ettiği teknolojilerdir- başarı hikâyesidir. Yani savunma sanayisinde "Yahu falan filan ülkeler çok büyük başarı elde etti. Uzun menzilli füze, balistik füze, nükleer füze... Yapay zekâyâ çalışan savaş uçaklarının konuşulduğu bir ortamda benim bir şey yapmama gerek yok, zaten yolunu alan almış." demedik. Ne yaptık? Büyük bir değişimi Savunma Sanayii Başkanlığıyla oluşturduk. Bu noktada, veri ve yapay zekâ başkanlığı kurmak suretiyle Türkiye, özel sektörün kendi potansiyelini bir araya getirmek ve bir araya gelen bu potansiyelin devlet desteğiyle önünü açmak ve İHA teknolojilerinde, insansız savunma sanayisi teknolojilerinde ortaya koyduğu başarı hikâyesini bu anlamda, veri ve yapay zekâ alanında da ortaya koyabilmesi mümkündür. Bu noktada, mutlak surette bu başkanlığın kurulması hem tikel anlamda, birel anlamda bütün bakanlıkların yapmış olduğu çalışmaları -un, şeker, yağ- bir araya getirerek helva karmak açısından büyük önem arz ettiğini düşünüyorum.

Sonuç olarak, Türkiye'nin geleceğiyle ilgili bu stratejik adımı atarken en önemli riskimiz Avrupa Birliği coğrafyasında GDPR, Türkiye'de KVKK perspektifli yani obstrüktif yani engelleyici bir anlayışla yapay zekâ konusundaki çalışmaları regülasyonlarla durdurmak yerine, bu noktada, önünü açıcı, teşvik edici, yatırım-girişim noktasında ön açıcı bir düzenleme modeli tercih edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Zira, Nasrettin Hoca'nın türbesi gibi yani dört tarafında kapı olan ancak kapıların birisi sapasağlam kilitli, diğer üç kapının açık olduğu âdeta bir dilemma ve bir nüktedan durumu ifade eder.

Şimdi, bunu şunun için söylüyorum: Bugün, akıllı cihaz uygulamalarında, malum olduğu üzere, yüzde 80'i Amerikan menşeli X'i, Instagram'ı, Twitter'ı, Facebook'u Airbnb'si ve bunun yanında Google'ı. Sadece yüzde 80 verisini Google üzerinden hepimiz her gün defaatle giriyoruz. Bu kadar veriyi sadece ABD menşeli yapay zeka altyapısını teşkil eden veri toplama uygulamalarında gerçekleştirirken ve bizim vatandaşımız KVKK'yle ilgili konuları hiç umursamadan bütün özel hayatına ilişkin yapıp ettiklerini bu uygulamalar üzerinde faş ederken biz bu noktada eğer kendi veri toplama altyapılarımıza ilişkin engelleyici bir çalışma yaparsak "Tavşana kaç, taziya tut." gibi bir anlam ifade eder. Bu noktada, elbette, insan olmamızın bir gereği olarak felsefi ve etik yaklaşımlar mutlak surette değerlendirilmeli ama bunun yanında da büyük fotoğrafta insanımız nereye verisini gönderiyor, onlara da dikkat ederek silahların eşitliği prensibine uygun bir model geliştirmesi gerektiğini düşünüyorum.

Yine, yapay zekâ zirvesinde sizin konuşmanızda ifade ettiğiniz, yine Meclis Başkanımızın da desteklediği kalıcı bir ihtisas komisyonuna dönüştürülmesi bu noktada, hızla değişen gelişen alanda çalışmalarımızın sürekli hâle getirilmesini de sağlayacağını düşünüyorum.

Sabırla dinlediğiniz için teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Sayın Özkan, çok teşekkür ediyoruz değerli fikirleriniz için.

Şimdi Başkanlık Divanına geldik.

Büşra Hanım'dan başlıyoruz, İstanbul Vekilimiz Büşra Paker.

Buyurun Sayın Vekilim.

BÜŞRA PAKER (İstanbul) - Teşekkür ederim Başkanım.

Öncelikle ben de bu Komisyonda sizlerle birlikte görev almış olmaktan dolayı size, Başkanımız, Başkan Vekilimize, Sayın Kâtip Üyemize ve bütün milletvekillerimize teşekkür ediyorum. Uzman arkadaşlarımızla birlikte katılım sağlayan akademisyenler, kurumlarımız ve bireysel şirketlere de tekrar katkıları için teşekkür ediyorum.

Yapay Zekâ Araştırma Komisyonunu kurarken de kurmak için bir hedefle yola çıktığımızda da beklentilerimiz hemen hemen bunlardı; biz gelelim, bunları tartışalım, birbirinden farklı bakış açılarıyla değerlendirelim istiyorduk. Yazılımcıların gözünden çok gördüğümüz yapay zekâyı hem iş adamlarının hem hukukçuların hem de alanda çalışanların gözünden görmek de bizim için istifade edici oldu. Tabii, bu alanda birçok konudan bütün vekillerimiz bahsettiler; o yüzden, ben çok uzatmadan birkaç şeye değinerek tamamlamak istiyorum kendi fikrimin sizde olması açısından.

Bizim en çok yetiştirmeye çalıştığımız mevzu yapay zekâyı kullanıp üretebilme kısmı. Kullanıcı anlamında çok meraklıyız, genç bir ülkemiz, dinamik, yeni gelen şeylere çok açık da bir ülkemiz. Yeni teknolojileri üretmek konusundaki kabiliyetlerimizi benden önceki vekillerim çok güzel anlattılar, bu konuda teşvikler ve destekler ve devlet politikasıyla gayet de başarılı olabiliriz. Bizim için tabii, en çok tartışılan konu aslında hepimiz bunun bir hem ekonomik getirisinin olacağını ama hem de bir yandan da enerji anlamında da personel anlamında, istihdam anlamında zorlukların olacağını öngörüyoruz. Çok mutabık olduğumuz bir komisyon; her anlamda hepimiz baktığımız çerçeveden ve pencereden aynı şeyi görüyoruz ama burada benim tarzım, bu, çok da tercih etmediğimiz hukuki çerçevenin belirlenmesi ve mevzuat oluşturulması kısmında sadece işe tehlike boyutundan bakarak güvenlik bakış açısı üzerinden bir mevzuat oluşturmanın doğru olmadığı tarafarıyım. Verilen az önceki örnekler gibi nükleer enerji olarak kullanıldığında bambaşka bir yere çıkarken tamamen insanı yok edecek bir teknoloji hâline de evet, gelebiliyor ama illegal olarak bunu kullanmak isteyenlerin önüne geçmek bütün iyi oluşumların da önünü kesmek olacaktır. O nedenle, daha ön açıcı, daha izin verici bir politika yürütmemiz gerektiğini düşünüyorum. Bu anlamda, gelen uzmanların en çok söylediği şeylerden bir tanesi de aslında bize verdikleri çok ciddi bir veri kaynağımızın olduğu. Bizim herhâlde burada oturup konuşmamız gereken "Hangi verilerimizi nasıl paylaşabiliriz?" kısmı. Bireysel verilerimizi, evet, çok harcıâlem bir şekilde karşımadaki şirketlere veriyoruz. Karşımadaki bir devlet, bir politika gütmeyen, sadece kâr amacı niyetiyle çalışan şirketlere bütün bilgilerimizi paylaşıyoruz ama kendi devletimizde olan bilgilerin de anonim olarak değerlendirilmesi, yapay zekâ alanında çalışan firmalarla paylaşılması ve Türkiye'nin de yapay zekâ ekosisteminde cazip bir ülke hâline gelmesini sağlamamız gerekir diye düşünüyorum çünkü en çok tartışılan veri kazıma faaliyetlerinde hukuki altyapının nasıl olacağı konusuydu. Bu anlamda, devletin kontrolünde olmayan verinin de şirketlerle paylaşılması gerektiği konusunda bazı ülkelerin davranışları var, belki öyle bir yol izlemenin daha doğru olacağına inanırım.

Bunla birlikte, yapay zekâ ekosistemini destekleyici faaliyetleri, sadece bunlara bir teşvik ve maddi imkândan ziyade, belki bir alan, bir enerji kaynağı ve daha çok da bulut sistemine ulaşabilecekleri CPU'ların oluşacağı bir veri merkezleri kurmanın da ülkemiz açısından daha faydalı olacağını düşünüyorum. Gelen uzmanlardan da bu konuda çok ciddi destek isteyenler olmuştu, bu, alandaki gelişmeleri hızlandıracaktır. Bu alanda çalışan gençlerin motivasyonunun daha çok çalışmak ve üretmek olduğunu da gördük. Maddi beklentileri olmakla beraber, iyi bir veriye de koşarak geldiklerini biliyoruz. O yüzden, insan kaynağı kısmında da uzmanlarımızı, en azından yazılımcıları ve bu alanda çalışan şirketleri tutabiliriz.

İstihdam alanında tabii, çok ciddi değişimleri bekliyoruz. O çok benim her ne kadar dinlesem de anladığım bir alan olmadığı için ama hakikaten dikkatli ve yavaş belki dönüşümüyle ilgili bir karar ve pozisyon almamız gereken işler olacaktır çünkü bazı iş alanlarının istihdamı kaybedeceği veya azalacağı konusunda bazı eleştiriler ve yorumlar oldu. O konuya bir dikkat çeken mutlaka başlık açmalıyız, devlet politikası belki orada tekrar gerekecektir. Nasıl bir çalışma yapılacak, nasıl bir yavaşlama en azından veya bir geçiş süreci nasıl planlanacak kısmında destek vermemiz gerektiğini düşünüyorum. Komisyonumuz olarak bu anlamda çok tabii, faydalı ve verimli çalıştık, yoğun da çalıştık. Biz, herhâlde, bugüne kadar yapılmış araştırma komisyonları arasında en uzun raporu çıkaracak Komisyon olabiliriz çünkü her bir toplantımız bir araştırma komisyonu başlığıydı. Biz tarımı dinledik, sağlığı dinledik, burada çok fazla alanı arka arkaya inceleme fırsatımız oldu, her biri başka bir uzmanlık alanıydı. O yüzden, birden fazla komisyon raporları çıkaracağımıza inanıyorum. O nedenle de bu alanın, evet, Meclisimizde uzun soluklu takip edilebilir bir alan olması gerektiğini düşünüyorum. Biz, Komisyon raporunu tahminen eylül, ekim gibi tamamlayabilirsek -burada yoğun bir tempo ve iyi bir ihtimalden bahsediyoruz- o şartlarda bile yapay zekâ dört beş ay daha yol almış olacak ve yazdığımız raporla peşinden koşmaya çalıştığımız teknoloji başka bir yere de varmış olabilir. Biz, o yüzden, bir genel hukuki çerçevenin ne olması gerektiği ve bizim neleri takip etmemiz gerektiğini belirleyeceğiz. O nedenle, Komisyonun da devam etmesi gerektiği tarafarıyım, aynı şekilde katılıyorum. Bu konuda tabii, Meclis Başkanlığımız nasıl değerlendirir, nasıl bir yol izler? Gerçi biz çok Meclis tarihinde olmayan bir kapanış yapıyoruz Komisyonumuza, ondan siz tabii, girişte bahsettiniz ama Veriden Karara Ulusal Yapay Zekâ Zirvesi'yle birlikte biz aslında bütün bu konulara değindik ve Meclis Başkanımız Numan Kurtulmuş'tan da bir söz almış gibi olduk yani o bizim burada, aramızda konuştuğumuz şeyi orada dile getirmiş oldu. Umarım dile getirdiği bu komisyonu da kalıcı hâle getirmiş oluruz diyorum.

Ben sözlerimi burada toparlayacağım. Olabildiğince tekrar bir araya gelelim, biz zaten hepimiz Meclisteyiz, hepimiz bu Komisyonunda hevesle ve istekle çalıştık, katkı sağlamaya gayret ettik. Bu gayretimizi tekrar bir araya gelerek devam ettireceğimizi düşünüyorum.

Ben tekrar teşekkür ediyorum Başkanım.

Tekrar görüşmek üzere diyeyim.

Sağ olun.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Büşra Hanım'a da teşekkür ediyorum. Hakikaten bu toplantıların ve organizasyonların yapılmasında yoğun emek sarf etti, mutfak çalışmasında gayretleri çok. Teşekkür ediyoruz Büşra Hanım. Tabii, bugün kapanışta söylediğiniz sözler ve öneriler de kayda değer ifadelerdi. Ayrıca, onun için de teşekkür ediyoruz.

Şimdi Komisyonumuzun çok değerli üyesi, Kâtip Üyesi Levent Bey'e sözü bırakacağım.

Buyurun Sayın Milletvekilim.

LEVENT UYSAL (Mersin) - Öncelikle, gerçekten çok teşekkür ediyorum.

Çok iyi bir takım oyunu oynadık aslında, hepimizin ana düşüncesi pozitif bir yere varmak ve gerekliliğini biliyorduk yapay zekânın ve gelecekte de ülkemize ve gençlerimize ne kadar faydalı olacağıyla ilgili de çalışmalar yaptık ve gelen bütün destek verenler, fayda sağlayanlar bize çok ama çok güzel şeylerden bahsettiler. Aslında, nerede olduğumuzun, ülkemiz bazlı nerede olduğumuzun bir resmini çektik. Öncelikle, başta Başkanımız ve takım arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyorum bütün katma değerlerinden dolayı.

Aslında, burada majör sektör teknoloji ve eğitim. Tabanda bunları doğru oturtursak da diğer sektörlerle dikeyde pozitif enerji alarak ilerleyeceğiz. Her şeyden önemlisi, bu konunun uzmanlarını yetiştirmekle ilgili iyi çalışmalar yapmalıyız bu genç nesle doğru bayrağı aktarmakla ilgili ama sektör uzmanlarını da yetkin hâle getirecek çalışmalar yapmalıyız. İşte, her sektörün bu

konuyla ilgili bilgili insanlara ihtiyacı var. Aslında yapay zekâ bütün sektörleri tabanda etkileyecek bir yapının oluşmasıyla ilgili bir kurgu çünkü veri, her şey, geleceği o verilerle planlıyoruz. Yapay zekânın gerekliliği artık olmazsa olmaz, onun için de bence kalıcı bir komisyon ya da kurulun oluşması, hem Mecliste hem bakanlık "level"inde yani ülkenin yönetiminde bu olmazsa olmaz çünkü bir taraftan Mecliste yapacağımız kanunla ilgili çalışmalarda etik kuralların ve neyin yapay zekâ ürünü olduğuyla ilgili aslında -Sayın Milletvekilimizin dediği gibi- bir damganın oluşması ve bu damganın da önceden "registration"nın "Evet, bu yapay zekâ ürünüdür." bilgisiyle insanlara aktarılması gerekiyor.

Burada, TÜBİTAK'ın çok güzel çalışmaları var aslında, TÜBİTAK'tan da çok daha faydalı bir şekilde, özellikle yapacağımız raporlarda faydalanacağımızı düşünüyorum. Mutlak surette bir kalıcı komisyonun olmasıyla ilgili hem Meclis Başkanımıza hem karar verici yapılara bilgi aktarmamız gerektiğini düşünüyorum. Özellikle şu anki yasal düzenlemelerin neler olduğunu irdeleyip şu anki yasal düzenlemelerdeki gerekliliğe göre de yeni yasaların birlikte yapılmasıyla ilgili ortak bir paydada buluşmayı planlıyorum.

Çok teşekkür ederim, sağ olun. Çok şey öğrendim, öğrenmeye de devam etmek istiyorum.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Ben de Kâtip Üyemiz Levent Bey'e çok teşekkür ediyorum. Hakikaten Başkanlık Divanımızda bu programların organizasyonlarının yapılmasında çok ciddi katkılar sundu. Komisyonumuz adına kendisine teşekkür ediyorum. Zirvemize de yurt dışındaki programı yarım bırakıp geldi, katıldı, sonra döndü. Ayrıca, teşekkür ediyoruz. Bugün tabii, son olarak söylemiş olduğu ifadeler, öneriler açısından da yine minnettarlığımızı ifade edelim ve son sözü -çalışmanın başından beri bizi yalnız bırakmadı, hep destekledi- Değerli Bakanımız, Başkan Vekilimiz, Ankara Vekilimiz Jülide Sarıeroğlu'na bırakıyorum.

JÜLİDE SARIEROĞLU (Ankara) - Teşekkür ediyorum.

Öncelikle Başkanımıza teşekkür etmek istiyorum. Ben çok uzun süredir Komisyon çalışmasında bulunmuyordum, bir aradan sonra ilk defa bir Komisyon çalışmasında yer aldım. Çok kıymetli bir dönemdi benim açımdan hem farkındalık artışı açısından ama Başkanımızın nezaketli yönetim anlayışı, ortak akla vermiş olduğu kıymet, demokratik bakış açılarıyla hem Komisyon çalışmalarından çok şey öğrendik hem de Bakanımızdan da çok kıymetli şeyler öğrendik. Bütün arkadaşlarla kendi aramızda da bunu konuşuyoruz, çok teşekkür ediyoruz.

Tüm Komisyon üyelerimize teşekkür ediyoruz, hem bugün verilen katkılar çok kıymetli ama ilk günden itibaren güzel bir çalışma dönemi -Başkanımız çok güzel söyledi- bir takım çalışması ruhuyla, çok stratejik bir alanda kıymetli fikir alışverişleri yapıldı. Bugün de herkes kıymetli görüşlerini söyledi, neredeyse rapor ortaya çıkmış gibi oldu. Her bir görüş, her bir katkı birbirini tamamlar nitelikteydi.

Yine, uzman arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyoruz. Mutfakta tabii, toplantıların hazırlık süreçleri çok derin ve uzun. O yüzden, bütün arkadaşlarımızın katkıları... Çok iyi konuşmacılar, iyi bir formatla yaptığımızı düşünüyorum, hem akademiye hem özel sektöre hem kamu kurumlarına dengeli bir biçimde zamanımız elverdiğince yer verdik.

Yine, tabii, taçlandıran zirve çok kıymetliydi. Toplantılarımızda ele alamadığımız ya da davet edemediğimiz farklı yaklaşımları zirvede yine bir araya getirmiş olduk.

Meclis açısından da bence önemli yeni bir çalışma modeli sanki ortaya koymuş olduk. Bundan sonra bence bu komisyonlar içerisinde bu tarz uygulamaları sıkça göreceğiz.

Yine, Meclis Başkanımıza teşekkür ediyoruz, hem zirveyi sahiplenmesi hem de zirvede Komisyonumuzla ilgili, işte, Bakanımızın konuşmasında yer vermiş olduğu bir daimi komite hâline gelmesiyle ilgili sözleri de değil yine çok önemli.

Tabii, biz işe başlarken yapay zekâ konusunu biliyorduk ama işin içine girdiğimiz zaman yaptığımız yeni okumalar, araştırmalar, buradaki tartışmalarla çok farklı bir dünyanın içerisine girdik. Bundan sonraki hayatımızda da galiba bu çok güçlü bir biçimde devam edecek. Konunun sadece teknolojik bir alan olmadığını, ekonomik, sosyal, kültürel, toplumsal her alanı çok derin etkilediği ve anlık olarak çok güçlü şekilde etkilerinin devam ettiği, değişimin sürekli ve çok hızlı olarak yaşandığı çok stratejik bir alan. Bu anlamda ülkemizin bu alandaki konumu, mevcut durumu ve gelecekle alakalı hedeflerinin çok kıymetli olduğunu düşünüyorum. Az önce Cahit Bey de söyledi bir devlet politikası hâline bu alandaki çalışmaların gelmesi, bu alanla ilgili yapılacak atılımların, reformların ben önemli bir reform başlığı olduğunu düşünüyorum çünkü yatay şekilde bütün alanları kestiği için bütüncül bir yaklaşımla çok boyutlu olarak ele alıp bu alanda çok güçlü çalışmalar yapılabileceğine inanıyorum.

Diğer taraftan, her alanda yeni bir paradigma başlayacak, yeni bir değişim süreci. Bu anlamda, gerçekten raporun çok kıymetli olacağını düşünüyorum. Güçlü yanlarımızın olduğu, zayıf yanlarımızın olduğu, fırsatları, tehditleri barındıran kapsamlı bir alan. O yüzden, rapor çalışmasında da bunlara çok kapsamlı şekilde yer verilmesinin önemli olduğunu düşünüyorum.

Bu alanda yapılan ilk belki bilimsel, böyle külliyyat olarak bir çalışma olduğu için kamu politikalarına yön verecek bir rehber niteliğinde hazırlanmasının kıymetli olacağını düşünüyorum. Meclis çatısında bütün komisyon raporlarımız... Ben bugüne kadar Meclisteki bütün araştırma komisyonlarından çıkan raporlardan çok faydalanmış birisiyim. Bu anlamda, bu raporun da yine aynı niteliklerle ama belki bir tık yeni bir alan ve heyecan verici bir alan olduğu için daha kapsamlı politika önerilerinin olması gerektiğini düşünüyorum.

Yine, uluslararası örnekleri çokça dinledik yani uluslararası, küresel olarak yaşanan gelişmeleri de... Bilemiyorum başlıklar içerisinde göremedim ama bu anlamda ülke uygulamaları, farklı ülkelerin bu alanda yapmış olduğu sadece mevzuat anlamında değil, özel sektörü destek, akademinin desteklenmesi, kamunun bu alanda farklı sektörlerde yapmış olduğu çalışmalara da -yine firmalarımız geldiği zaman onların çok kıymetli katkıları olmuştu- yer verilmesinin önemli olduğunu düşünüyorum.

Yine, küresel ve bölgesel gelişmeleri ele alırken bu etik konusunun da yine o ülkelerdeki bakış açılarıyla ele alınmasının... Etik konusunun ben de bu raporun temelinde, en böyle ruhunun merkezinde yer alması gerektiğini düşünüyorum. Mevzuat konusunda farklı görüşler var, farklı uygulamalar, yaklaşımlar var ama etik konusu herhâlde hepimizin ortaklaştığı çok önemli bir alan.

Yine, politika önerilerini verirken kısa, orta ve uzun vadeli olarak ele alınmasının önemli olduğunu düşünüyorum.

Kurumsal bir mekanizma boyutuyla alakalı da yine bir model belki önerisi oluşturabilir miyiz? Yine, burada da farklı ülke uygulamalarını verdikten sonra, sonuç bölümünde hem koordinasyon anlamında burada Ayşe Hanım'ın söylediği yine Etik Komisyonu konusu var. Onun dışında, bir de bir üst bir koordinasyon kurumuna belki ya da koordinasyonla alakalı bir mekanizmaya ihtiyaç var. Belki bunu yine rapor yazım sürecinde geliştirerek bu mekanizma boyutunun önemli olduğunu düşünüyorum.

Sektörleri mutlaka vermemiz gerekiyor. Bu başlıkların alt başlığında vardır herhâlde. İşte, güvenlik konusu olsun, hukuk konusu olsun, eğitim konusu olsun, iş gücü piyasası, tarım, sağlık, bu alanlarla ilgili öneriler önemli ama ben de yine, diğer arkadaşlarım gibi eğitim ve insan kaynağı konusunun en temel başlıklardan biri olduğunu düşünüyorum. Aynı bir zaten zirvede de ele aldık, burada da ele aldık. İş gücü piyasası açısından yaşanacak dönüşümler henüz gençlerde ve kamuoyunda bu konuda da çok büyük bir farkındalık yok ama başta eğitim kurumlarımızın müfredatlarından başlayarak üniversitelerimizin durumuna kadar her şeyin yeni bir planlamaya ihtiyacı olduğu bir dönemdeyiz. Bazı meslekler değişim yaşayacak, bazı meslekler ortadan kalkacak ve yeni meslekler oluşacak. Bununla ilgili şu anda genç insan kaynağı avantajını hâlâ yaşayan bir ülke olarak, evet, risklerimiz var ama diğer ülkelerle kıyasladığımızda bu alanda yine avantajlı bir fırsat penceresi olarak gördüğümüz bir alan. Bu anlamda, burayı iyi planlamamız ve yine raporda iyi dizayn etmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Güzel bir çalışma dönemiymi. Tüm arkadaşlarımıza, katkıları için teşekkür ediyoruz. Çok şey öğrendik. Çok farkındalığımızın arttığı bir... Ve çok keyif alarak, heyecan duyarak geldik toplantılara. Elimizden geldiğince gerçekten Başkanımızın, Bakanımızın da yanında olmaya gayret ettik ama keyifle geldiğimiz yani görev dışında bizi içine alan bir Komisyon çalışma dönemi oldu. Tüm arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum. İnşallah, rapor sürecinde de yine aynı hassasiyetle destek olmaya devam edeceğiz Bakanım.

Teşekkürler.

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Değerli Bakanım, hem bu son değerlendirmeleriniz için hem de önceki katkılarınız için tekrar şahsınıza teşekkür ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Fatih Dönmez'in, Komisyon çalışmalarına ve toplantılarına katılan herkese teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN FATİH DÖNMEZ - Saygıdeğer Komisyon üyelerimiz, değerli uzmanlarımız, raportörlerimiz; böylece son toplantımızın sonuna gelmiş olduk.

Son derece kıymetli önerileriniz, görüşleriniz oldu, hiç şüphesiz bunları dikkate alacağız, değerlendireceğiz. Açılıştaki ifade ettiğim gibi mümkün mertebe asgari müşterekleri azamiye çevirecek şekilde bir rapor hazırlığı içerisinde olmak arzusundayız.

Komisyonumuz boyunca yalnızca bir teknolojinin değil aynı zamanda insanlık tarihinin belki de en büyük dönüşümlerinden birinin farklı boyutlarını konuştuk, tartıştık.

Yapay zekâ, artık bizim için bir opsiyon olmaktan çıkıyor, içinde bulunduğumuz çağın stratejik bir altyapısı hâline gelmeye başlıyor. Bu altyapıyı sağlam kurmayan toplumlar yarının dünyasında şahsi kanaatime göre sadece seyirci kalacak.

Komisyonumuz boyunca çok değerli tartışmaları, sunumları dinledik. Siyasetten regülasyona, etik sorumluluklardan sektörel uygulamalara kadar pek çok başlıkta çarpıcı görüşler ortaya kondu. Bu fikir çeşitliliği Türkiye'nin potansiyelini ortaya koymakla kalmadı, aynı zamanda ne kadar katılımcı bir vizyona sahip olabileceğimizi de göstermiş oldu. Komisyon toplantılarımız sürecinde birçok kez gördük ki yapay zekâyı dair meselemiz sadece kodlar, algoritmalar ya da veri değil, meselemiz insandır. Biz bu teknolojiyi insanı güçlendirmek, fırsat eşitliğini yaygınlaştırmak, kalkınmayı tabana yaymak için kullanmak zorundayız.

Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, yapay zekâ bir kalkınma modelidir ve bu modelin başarısı sadece veri miktarına değil, vizyona, iş birliğine ve toplumsal katılıma bağlıdır. İşte, bu Komisyon tam da bu nedenle bence çok kıymetliydi. Birbirinden farklı aktörleri ortak bir zeminde buluşturduk, farklı düşünceleri ortak bir hedefte birleştirdiğimiz kanaatindeyim. Bu vesileyle Meclisimizin kıymetli üyelerine, Komisyon boyunca görüşlerini paylaşan çok değerli konuşmacılarımıza, bürokrasi, akademi, sivil toplum ve özel sektör temsilcilerimize, toplantıları büyük bir titizlikle hazırlayan ekiplerimize gönülden teşekkür ediyorum.

Komisyon boyunca söylenen her cümle, atılan her adım, tartışılan her konu aslında geleceğin Türkiye'sini birlikte kurma iradesinin de bir parçasıydı ve ben inanıyorum ki başlattığımız bu diyalog bir gün hepimizin gururla bakacağı bir başarı hikâyesine dönüşecektir.

Hepinizi saygıyla ve umutla selamlıyor, raporumuzun ülkemize ve insanlığa hayırlı olmasını diliyorum.

Gündemimizde görüşülecek başka konu kalmadığından toplantımızı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 17.57